

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Orationibus lacvlatoriis Libri IV. Ascetici, Seu ad exercitationem spectantes

Balinghem, Antoine de

Antverpiae, 1618

Liber. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51085](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51085)

DE ORATIONIBVS
IACVLATORIIS
LIBER . II.

CAPVT I.

*Omnibus omnino conuenire hoc orandi
genus, alias tamen orationes
alijs conuenire?*

VNIVERSORVM hominum alij
quidem improbi Deoque in-
iuri, alij verò probi sunt, Deo-
que accepti: sitne his conue-
niens frequētes ad Deum ora-
tiones eiaculari, id quidem dubitari non
potest; dubitationem aliquam fortè habere
videtur illisne id sit vsurpandū & cum Deo
colloquendum, à quo alieniore sunt animo,
cuique bellum sceleribus suis indixerunt,
atque ad eò gerunt perpetuum. Verùm qui
rem penitiùs inspexerit, intelliget is nō mo-
dò non subtrahendum impijs hoc orandi
genus, vt potiùs ad id vehementiùs eos co-
hortari

hortari oporteat, cum nihil eorum rationibus magis conducatur, quam ut statis temporibus considerata tum periculi sui magnitudine; miserimoque in quo versantur statu, tum diuinæ bonitatis immensitate, supplices sese Deo sistant; ab eoque id exorent, quo adiuti emergant e tenebris, cænoque vitiorum, cui iam pridem misere immergi iacuerunt,

2. Tim. pœnitentiamque impetrent ad cognoscendam veritatem & respiscant à diaboli laqueis à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

Exhort.
ad baptisim.

Basiliius quidem grauissimis sanè verbis peccatori suadet ut imitetur Chananzam, identidemque inclamet illud, *Miserere mei fili David*. At inquis filium malè à dæmone possessam non habeo: habes tamen animam immundo spiritu occupatam. Quid ait Chananzæ? miserere mei, filia mea male à dæmone torquetur: magnus enim dæmon peccatum: qui dæmonium patitur misericordiam inuenit: qui autem peccat, odium sibi contrahit, ille venia dignus, hic nequaquam excusatur. Miserere mei, breue admodum verbum: magnum verò Christi humanitatis pelagus. vbi misericordia, non exigitur ratio: vbi inquam misericordia, iudicium vacat, salus permissa, denique salutaria omnia. Itaque quamuis extra gratiam sis, clama, dic Miserere mei, non labra mouendo, sed mente

mente vocem emittens, nam & silentes audit Deus.]

Hæc Basilius ad peccatorem, quem eundem multis iterum hortatur, ut nullâ omnino loci qualis qualis sit habitâ ratione, ubique orando se exercent, Deique opem efflagitet, cum ut ait non locus, sed propositi initium requiratur. Sed hæc alias.

At frustra orauerit impius cum peccatores Ioan. 9.
non exaudiat Deus: illiusque qui declinat
aures suas ne audiat legem sit oratio execra-
bilis. Quamquam non exaudiat impium
iure & merito suo, id facit tamen pro beni-
gnitate & clementia sua, cuius proprium est Prou. 28
misereri semper & parcere: Etenim si pecca- Tract
tores non exaudiret Deus (inquit Augusti- 44. in
nus) frustra diceret publicanus, *Deus propitius* Ioan-
esto mihi peccatori. Quomodo constaret illud nem.
Christi Domini, *omnis qui petit accipit*; siue Matth.
iustus siue sit iniustus ait Chrysostomus? 7.8.
Duo namque sunt (ut luculenter D. Tho- Homil.
mas) consideranda in persona impij. Alte- 18. in
rum est natura, quam Deus impensè diligit: Matth.
Alteram impietas, cui vehementer aduersa-
tur. Quando igitur quidpiam ab impio peti-
tur quâ est impius, quodque cum impietate
connexum est, & ad eam refertur & admini-
culatur, sic repulsam patitur nec audietur:
quod quidem magno est ei, bono eximieque
erga eum benevolentia argumentum. *Quam-*
quam

L

quam

De ver-
bis Do-
mini
Serm.
53.

quam etiam hæc petenti subinde Deus fa-
ciat satis, eumque grauioribus adhuc scele-
ribus commaculati sinat, quod genus est
vindictæ acerbissimum. Nam vt rectè Augu-
stinus, Deus quædam subinde negat propi-
tius, quæ concedit iratus.

Verùm quoniam non tantùm quâ impius
est, sed etiam quâ homo aut qua fide & spe
Christianis virtutibus insignitus (sola enim
charitas lethali crimine exulat) multa à Deo
potest deprecari: In his similibusque pronas
ei Deum aures exhibere non est dubitan-
dum; non id quidem, vt superiùs dictum, vl-
lo suo merito, sed pro mera Dei beneficen-
tia & clementia, quæ licet immeritos, indi-
gnosque munificentiam suam, donisque conti-
nenter prosequitur. Præscribit tamè D. Tho-
mas huic eorum orationi quatuor conditio-
nes, vna vt pro se ipsi, altera vt necessaria sa-
luti, deinceps vt piè, ad extremum vt perse-
ueranter postulent.

At preces impiorum ab omni vacant me-
rito; Quid tum? non spectat Deus quid com-
merentur, sed quid exigat infinita sua boni-
tas: neque verò idem sunt & vnum mereri &
impetrare, meritum namque iustitiâ, vis im-
petrandi gratiâ beneficiâque innititur.
Quæ autem orationum iaculatoriarum for-
mula improbis sit adhibenda, quamquam
satis patet ex superioribus, thesauri ad cal-
cem

cem huius opusculi lectione amplius adhuc patebit.

Ad bonos quod attinet (superest enim alterum è diuisione membrum) quamquam dubitet nemo, quin eorum sit proprium, frequentibus ad Deum aspirationibus piè mentem exercere, id ipsum tamen non ita facilem habet explicationem. Communi verò omnium calculo receptum, vt tripartitâ diuisione contineantur iusti omnes. Alteri quidem sunt in primo quasi limine probitatis, vocanturque incipientes. Alteri autem paulo vltius prouecti, proficientes dicuntur. Deinceps sequuntur, qui vel metam currendo attigerunt, vel perparum vtrique absunt ab ea, eosque perfectos placuit nuncupare. Horum verò omnium inter se ipsos discrimen à disparis gradibus charitatis petendum. Alia est namque inchoantium; alia progredientium, alia denique perfectorum charitas. quod quidem ^{2.2.q.} ^{24.21.9.} discrimen D. Thomæ non sumitur ex intentionis gradibus, sed ex varijs studijs actionibusque hominis charitate præditi, ad perfectionem vsumque eiusdem charitatis ordinatis.

Itaque inchoantium status initium sumit ab ipsa iustificatione, impijque ad meliorem frugem Dei que amicitiam translatione: Durat autem is status donec animi perturbationes ita habeat compressas, & domitas, vt saltem in grauiora non erumpant scelera, nec quæ

L 2 maior

maioris sunt nomēri legis præcepta violent. Vbi veidò motus animi nimij esse desierunt, & ad auream mediocritatem redacti certum quemdam tenent modum, rectæque rationis regulâ continentur, ita vt facildè à grauioribus se abstineat, licet ad leuiora pronior sit; quòd caducarum rerum affectum, inaniùmque voluptatum nondum posuerit omnino: quamquam studiosè interim virtutes sequatur, totùsque sit in earum adoptione: proficientibus accensus est.

Perfeكتورum denique (quorum quidem perexiguus numerus) tum censetur inchoari status, quando ita est mens ab omni re, qua Deus non est aliena, vt extra ipsum cogitet nihil, sapiat nihil, tantâque fruitur pace & tranquillitate, vt non ira, non dolore, non cupiditate, non metu, vllò vnquam tempore crucietur, atque æquabilis semper vultus, eiusdemque oris in rebus aduersis iuxta ac bonis perseueret. Quando denique sibi ipsa sufficit, omniâq; sua in Deo posita arbitratur, nullius egens nisi Dei, neminè requirens, nisi Deum, cuius desiderium non fert amplius, cuius amore ardet, in què frequentibus votis suspirat, & à quo vel momento temporis cogitatione diuelli, mortis instar existimat.

O præclarum illum statum! ô expetendum vita genus! quo mens terrenis rebus omnibus, tamquam hominis præstantiâ longè inferiorio-

ferioribus, magna animi celsitate spretis, vni Deo, perenni boni omnis fonti indiuulſè adhaereſcit! Iam verò à ſuperiùs dictis tribus gradibus charitatis, eorùmq; discrimine, qui in ea diſparem naçti ſunt perfectionem, tres pariter, exiſtant gradus triplexq; orationum iaculatoriarum differètia. Quarum vna quidem propria eſt incipientium, dirigiturq; ad mentis expurgationem: Altera autè ſpectat proficientes, referturque ad virtutum nitorem ornatumque cõſectandum, priùs fœditate omni vitiorum proſtigata: Terria demũ eſt perfectorum, quæ eò tendit in idque colimat, vt hominem ſupra hominẽ ſublaturum, cæleſtiũque concilio inſertum, Dei conſortio conſuetudiniq; adiungat.

Nititur autem hæc diuiſio non modo auctoritate magni Dionyſij Pariſiorum Episcopii, ceterorùmque conſenſu doctorum, qui quidem myſticam & reconditam tradunt Theologiam: verùm etiã ratione. Cùm enim oratio, cæleſtiũque rerum commentatio omnibus veræ pietatis cultoribus ſit apprimè neceſſaria, (quod quidem diffitetur nemo) ob eximias quas parit vtilitates omni ſermone dicendiq; vi longè præſtabiliores: cumque non poſſint vniuerſi eundem orandi modum tenere, quia non ſint eodem modo affecti, nec eãdem facultate præditi: vtrique ex orantium varietate, varij etiam orandi

c. 3 de
cæleſt.
hierarc.
& de
Eccleſ.
c. 3. & 5.

gradus rationesque constituendæ sunt. Rectè itaque ad hæc tres hominum conditiones, hæ item tres orationis differentiæ accommodantur. Quæ autem orationis species sigillatim tum ab incipientibus, tum à proficientibus, tum à perfectis sint usurpandæ, satis superq; habetur ex superius dictis. Spectato enim vniuscuiusque sine haud difficile est, quid cuique orandum sit, præscribere.

Primi itaq; quibus animi expurgatio proposita est, frequentes sint actibus cõpunctionis dolorisq; exercendis, quibus mens ad iustitiam disponitur, seseq; generosè obfirmet aduersus illecebras, aduersaq; omnia ne fortè ab inchoata virtutis via pedè referant, atque vsurpèt identidem quo maximo possunt affectu, illud prophete: Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ; Portio mea Domine: dixi (id est constitui omnino) custodire legem tuam. Iterum atque iterum repetant illud *cap. 27.* Sanctissimi Iobi, donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis, nõ loquentur labia mea iniquitatè, nec lingua mea medietabitur mendacium: donec deficiam non recedam ab innocentia mea, & iustificationem meam, quã cœpi, tenere non deferam. Hinc referant sese ad regium vatem, dicantq;: In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me; adhæreat lingua mea faucibus meis si non meminero tui.

Si

Ps. 118.

cap. 27.

Ps. 118.

Ps. 136.

Si oblitus fuerotui, ò Domine, obliuioni detur dextera mea, si non proposuero te in principio lætitiæ meæ.

Et quoniã inchoatio iustitiæ vt plurimum ducitur à timore, ijs assuescât aspirationibus, quæ diuinæ iustitiæ metum, quæ pudorem sui que cõfusionem, quæ denique verũ antea vitæ dolorem excitent atque ingenerent. Ab his proximi, quando sibi virtutum omnium ornãmẽta volũt decoraq; comparare, eos quidem in Christi Domini sanctissimã vitam, omnique heroicarum virtutũ genere longè cultissimam, tamquam in perfectionis omnis absolutum exemplar eos cõtinenter oculos defigere oportet, assiduisque precibus ab eo efflagitare, vt quia eum omni moda imitatione consequi non valent, illis vel tenuem virtutũ suarum vmbra, & simulachrum impertiat: totiq; sint in petendo, in postulando, neque recedant vnquam priusquam exorent: sanctè eis licet esse impudentibus, importunis & improbis, vt si non quia amici sunt, & propter improbitatem det illis Deus quidquid opus habent.

Atque aliàs humilitatem poscãnt: Domine fac discam à te quia mitis es & humilis corde, vt ita inueniam requiem animæ meæ. Aliàs charitatem, præceptum à te est, vt diligamus inuicem, sicut dilexisti nos: hoc item voluisti esse symbolum quo tui

L 4 inter-

internoscerentur discipuli, si alij alios diligere: ô Domine da quod iubes, & iube quod vis, vis me perfectum esse sicut & Pater noster cælestis perfectus est: vis me in patientia mea possidere animam meam. Præcipis dilectionem inimicorum, & si esurierint, vt cibem illos, si sitierint potum dem illis, vt ita carbones ignis congeram super capita eorum: da itaque quod iubes, & iube quod vis.

Ioan 13.
35.

Matth.
5. 48.
Luca
21. 19.

Rom.
12. 20.

Luca
10. 40.
Cant. 2.
14.
Cant. 7.
9.
Cant. 5.
13.
Psalm.
118. 31.

Tandem perfectorum est (quibus quidem familiaris cum Deo consuetudo quaeritur) actionibus amoris & benevolentiae occupari: dilecto, vnicęque ab ijs amato quoad eius licet in hac misera & ærumnosa vita pasci, delectari & perfrui, atque ad Christi pedes affidere beatæ Magdalenæ; ibiq; audire verbum illius, cuius vox dulcis, & facies decora; cuius guttur sicut vinum optimum: cuius labia lilia, distillantia myrrham primam: cuius dulcia eloquia faucibus nostris, super mel ori nostro. Eorum est denique Christi amplexibus stringi, foueri, ibiq; somnum capere, ijsq; indormire, vehementi additâ sponsi obrestatione per capreas ceruosque camporum: ne suscitent filiâ Hierusalem, neque euigilare faciant dilectâ donec ipsa velit. Omnino nihil hoc statu felicius, nihil in omni vita expetendum magis. Hic est dies serenissimus & sabbathum mentis (vt loquitur

tur

Serm. 3.
de circumc.I. de Amore
Dei c. 4.

tur Bernardus) in quo tamquam emeritus miles, in laboribus vniuersis viuatur absque labore. Hic est finis ait idem, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est gaudium in Spiritu Sancto, hoc est silentium in celo, ea est inceptio felicitatis æternæ, ad quam conditi sumus; neque vllum homini præstantius in hac quidem vita solatium, aut vberior voluptas contingere potest, quàm si se ad eum statum viderit pertigisse, quando rebus caducis omnibus valere iussis, iisq̃ue mortuus vni Deo viuatur, vnum Deum spirat, vni Deo adhærescit. Huius autem aspirationes status propriæ è canticis potissimùm, nonnullisq̃ue psalmis ignitoribus petendæ, quas quidem indicabit thesaurus.

Extremùm hoc monendum censeo, non esse hosce tres probitatis status ita inter sese discrepantes, vt nulla re conueniant aut communicent, quin etiam quemuis illorum aliquid cum cæteris habere commune. Peculiarem tamen, quâ internoscantur, appellationem esse sortitas, ab eo quod in ijs emicat magis atque eminent. Error quidem fuit quondam Begardorum & Beguinarum, posse in hac vita hominẽ eum perfectionis gradum tenere; vt quo ultra progrediatur non habeat, eoq̃ue celsitudinis loco consistere, vt neque ei timendum quidquã, neque per-

Clemē- turbationes prauique motus animi, sint ei ra-
 tina ad tionis freno compescendi. Verum concilium
 nostrū Viennense Clemente V. summo Pōtifice ha-
 de here- bitum, hanc heresim anathematis damnauit:
 ticis. quantumlibet enim perfectionis in hac vita
 sis adeptus, tibi est porrò pergendū, ne fortè
 regrediaris: in via namque Dei non progredi
 Gregorio teste, regredi est. Communicas
 igitur cum proficientibus, eorumque exerci-
 tijs insistis, muniāque obis.

Ad hęc iustā sanè habet quiuis ansam tum
 timoris, tum sc̄uendi in se ipse p̄cenis, ad
 coërcendam carnis rebellionē sp̄ote assum-
 ptis (quod inchoantium est proprium) ne cū
 bene de se existimat, sibiq; videtur perfectus,
 reprobis tandē inueniatur. neque enim p̄c-
 stantior est Apostolo, qui quamquā vsque in
 c̄lū vi spiritus abreptus, vbi etiam audita ab
 eo arcana verba quę non licet homini loqui,
 fortissimāq; ei electionis suę, & adscriptio-
 nis inter c̄lites suppeterent argumenta: ca-
 stigabat tamen corpus suum, seu vt verti et-
 iam possunt Gr̄ca, liuidum faciebat, atque
 in seruitutem redigebat, ne forte cū alijs
 p̄dicasset ipse reprobis efficeretur.

Neque verò incipienti, perpetuò immorā-
 dum actionibus affectibusque sui status pro-
 prijs; etiam illi maiora nonnumquam perfe-
 ctioraq; tentare licet: neque licet modò, ve-
 rùm expedit omnino interdum de industria
 &

1. Cor. 9

& consultò animum affectibus amoris exercere: quod idem dictum sit de proficiētibus. Cū enim ex omnibus pietatis exercitijs nullum omnino præstātius, nullum quod vberiores afferat fructus, nullum denique diuinæ maiestati gratius amoris diuini actionibus, cur non frequenter obeantur ab omnibus? cur non eas enitantur singuli quātā maximā valēt perfectione exercere? At diuinus amor, dicit quispiam, vt bonorū est omnium cōsummatio, ita nisi cōsummata virtute viris nō videtur cōuenire; sit ita sanè, verū nonne ille ipse bonorū etiā omnium est fons & origo? An non ipsemet impij ad Deum reditus amicitiaēque redintegratio ab amore initium ducat oportet vt sit perfectus?

Quin etiā Deum ipsum non rarò eos qui se tū primū obsequio suo deuouerūt, accepimus solitū esse in ipso ferè nouæ vitæ limine, tātò cōplere gaudio frequētatis hisce actionibus amoris, vt sese ipsi vix caperent. Cuius quidē rei testis locuples S. Bernard. ita scribit. Ad hāc perfectionē (contemplationē intelligit rerū diuinarum cui sunt per familiares actiones amoris) pauci (ni fallor) perueniunt in hac vita; neque enim si quis aliquādo videtur hāc habere continuò credat sibi necesse est, maximè si nouitius est, nec per præfatos ascēdit gradus (intelligit sapientiæ, humilitatis cæterarūmq; virtutū) Pius enim
Domi-

Serm. 3.
de circumc.

Dominus noster Iesus Christus, pusillos corde blanditiis talibus solet allicere: sed noverint qui huiusmodi sunt, gratiam hanc præstitam sibi esse, non datam, longè que aliter perfectos, & qui exercitatos habent sensus, huiusce amoris sælici frui iucunditate. Ex dictis habetur tam improbis quàm probis, iisque ipsis seu ingrediatur virtutis stadium, seu decurrant, seu denique ad eius calcem peruenerint, crebris hisce ad Deum aspirationibus consuescendum.

C A P V T II.

Negotiosis hominibus frequentandas orationes iaculatorias.

ERROR est quo quidem tenetur nō imperita solū multitudo, verū etiam ij qui se sapientes haberi volunt, orādi studiū, seseq; statis horis colligēdi tantū esse otiosorum, neque ad eos pertinere, qui negotijs aut publicis aut priuatis vitā exigunt. Verū longè alius fuit sensus verè sapientū, eorūque qui se mallent esse tales quàm videri. Ac primum quidē ita de ea re Gregorius. Actionis feruor tunc rectè disponitur, cū sic insistimus operi; vt tranquillo corde eum, cui opera nostra consecrare nitimur videamus (quod quidem præstat oratio, quæ Deum nobis præsentem exhibet.) Quid est namque
nimic-

in x. lib.
Regum
ante
finem.

nimieras sollicitudinis, nisi confusio supremæ intentionis? (Id est, attentionis) quia dum se erga plurima diuidit, diuisa iam ad supremorum intuitum non assurgit. Illud enim æternum & simplex bonum æternæ visionis, anima quia vix vnita comprehendit; se nimirum ad id diuisa non erigit.]

Sentit itaque Gregorius intermiscendam negotijs orationem; quamq; id sit arduum, mente nimirum in diuersas distractâ partes, & quasi diuulsâ, explicat: cui subscribit Bernardus. Signum est inquit, feruoris & deuotionis, actiuos contemplationem capere, & inter ipsos labores vitæ actiuæ orationis spatium quærere, & aliquod tempus sibi ipsis concedendum suffurari.]

Sermo-
ne 3. de
assum-
ption.

Nec ab his dissentit S. Laurentius Iustinianus, Sanctis (inquit) cogitationibus occupanda mens est cum corporale sit opus, vt pariter cordis & corporis gratiam altissimo offeratur holocaustum.]

de disc.
monast.
c. 22.

Vtinam grauissima horum auctoritate permouerentur non modò religiosi; sed & Principes viri tum sacri, tum prophani & qui his accedunt proximè, prætores, ciuitatum moderatores, belli duces, præsides, magistratus, consiliarij, causidici, institores, ceterique omnes, quorum vita omnis actione continetur, quæ ne sit inanis & sine fructu, atque adedò ne maximis pateat damnis,
infi-

infinite; subiecta peccatis edat mortis fructus; eam ipsam oportet orationis præsidio communitam.

Quotidie itaque statutis horis ad Deum aspira, quisquis in negotio vitam agis, mentemque continenti actionis labore fessam, cum Deo sermocinando recrea non nihil: eas ipsas actiones quas obis, ad examen reuoca, easque iustâ appende staterâ, obserua num leuiiores sint; Si quid desit, adijce: charitatis igni oleû addito ne exinguatur, mentisque vires vt sint labori continuando aptiores, instaure, instauratas conserua, conseruatas nouis accessionibus amplifica, totû te tuosque labores vniuersos, Deo optimo maximo offer, diuinæque eius prouidentia vera cum resignatione committas. Denique te mente ad Christum confer seruatorem: ab eoque non modo bene operâdi negotiâque ex animi sententia perficiendi peritissimo, verum etiam liberalissimo virium spiritualium largitori, cum studiose agere disces, tum bene operandi facultatem consequeris.

Atque vt non desit, quem in hoc genere imiteris, aut si te tantam orationis præstantiam imitatione consequi diffidas, saltem vt quam accedas proximè enitaris: Subijciam *I. S. C. X.* quod litteris consignauit Ribadineira de B. Ignatio Societatis Iesu Parente, primoque generali Præposito, viro sanè occupatissimo, cui

cui & nascentis tum primum Societatis ab omni ferè hominum ordine in inuidiam vocatæ defensio, eiusdémque toto orbe ad extremos vsque Iaponas propagatæ, cura omnis incumberebat : is tamen in horas singulas (verba sunt historici) sese colligebat, & à reliquis animum ad Deum auocabat, cōscientiamque suam discutebat diligentissimè. Quod si negotium intercederet grauius, vel occupatio aliqua tanta, quæ piæ consuetudini impedimentum adferret proxima hora vel certè primò quoque tempore interpositam morâ compensabat : Non tamen externarum rerum, occupatione vsq; adeò distringebatur Ignatius, vt deuotionis illius cursus retardaretur: hæc Ribadineira. Et tu aliquãdo, si me audis, licet negotiorum mole obruto ne respirandi quidem spatium detur, neque necessaria vitæ officia obeundi, otij non nihil sumes, & cogitatione saltem à cœtu hominum frequentiaque interdum, tamquam in portum, sic te in cordis solitudinem orandi causa recipies. Experieris eâ re profectò tum incredibilem animi voluptatem, tum in negotijs benè & ex animi sententia gerendis facilitatem tantam, eorumque tam optatum exitum, vt nihil ampliùs requiras.

CAPVT

CAPVT III.

*Calamitosus ærumnosusq; crebrò ad Deum
aspirandum, & quomodo?*

EXPERIENTIA constat eum, qui calamitate ærumnâque aliquâ pressus, aut dolori succumbit, aut cum eo certat ne succumbat, ægrè admodû sese diutiùs colligere longioriç; orationi insistere, quòd doloris sensus, qui est acerrimus, omnes ad se animi vires attentionemque auocet. Et quoniã vt præclarè ab Ambrosio dictum, Oratio est cibus mentis, præclaraque alimonia suauitatis quæ mèmbra non onerat, sed in ornamenta conuertit; sanè qui sese hoc cibo fraudat, eû occidere atque extinguere necesse est. Cùm igitur eo non liceat assiduè refici, partem sibi temporis succidat, quo vitali hoc alimento ne pereat vescatur interdum.

Citati
ab Alex.
Halensi
4. p. 9.
26. mē-
bro 1.
art. 1.

Quonam autem orandi genere sese exerceat calamitosus, cuiç; afflictæ sunt res, non est difficile statuere. Sanctos enim Patres duces sequemur, qui quidem requirunt potissimum actus resignationis in manus Dei, quibus propriâ abiectâ voluntate totum se tradat, subijciatque diuinæ perficiendæ: ita vt eo volente, malit se ærumnosum & inopem, quàm eo (si ita quidem fas sit loqui) in-
uito

uito felicem rerumque omnium copiam affluentem; eoque solo se beatum existimet, quod Deo in omnibus morem gerere possit, quantumcumque ardua grauiaque sint, quae a se velit perfici & tolerari: Deo inquam, cui seruire regnare est: Deo cuius vel minimos obseruant nutus angelici Spiritus ut eis obsequantur, eoque ipso magno se affectos honore arbitrantur, quod non alienum ducatur a sua dignitate Diuinum numen, eos habere suae voluntatis administratos.

Quod ipsum & Psalmographus pro magno habuit cum id praecipuas inter eorum laudes recensuit. *Benedicite* (ita enim eos compellat) *Domino omnes angeli eius, potentes virtute qui facitis verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius; Benedicite Domino omnes virtutes eius ministri eius, qui facitis voluntatem eius.* Omnino ingens & incomparabilis est thesaurus, diuinae voluntatis executio: nihilque illi conferendum, atque caetera omnia longe superat, tum dignitate, tum utilitate, quamquam a ceteris virtutibus vincitur facilitate. Sed quod factitatum ab aliis videmus, non desperandum id ipsum a nobis diuinam ope adiutis perfici posse. Indicabo qui potissimum in hoc genere praestiterunt caeteris, ut si non eos assequimur, sequamur utriusque quantum quidem mortali fas est tam ardua consecretari.

M

Oc-

Psalm.
102. 20.
21.

Occurritque primùm Christus Dominus seruator, cuius in summis angustijs præsentique acerbissimæ moris discrimine ea vox est. *Pater si fieri potest, transeat à me calix iste, verumtamen non mea sed tua voluntas fiat.* Quæ verba (ait Ceruera Turrianus ex iuratorum testium relatione) Philippus II. Hispaniarum Rex potentissimus pientissimûsque (atque ob id æternâ dignus memoriâ) infinitè prope in grauissimis quos extremo vitæ tempore perpeffus est doloribus repetebat. Quibus tantum adipiscebatur virium, vt licet intolerabilibus teneretur cruciatibus, nūquam vel minimam animi impatientis perturbati- que significationem expresserit, quod idem alibi repetit in hæc verba.

Legerat vnum vt antè sæpius ex Blofio Regius confessarius capitulum, in quo multa de resignatione sui integra & perfecta is tradit auctor proponitq; & inculcat Christi liberatoris nostri in horto verba, *Pater nõ mea voluntas sed tua fiat.* Ex quibus verbis Pius princeps tantam deuotionem hausit, vt eadem per hanc inualetudinem infinitis vicibus repetiuerit: adeò magna eius cum diurna voluntate conformitas fuit. Eum denique hæc ipsa verba in eius corde affectum generarunt, vt mori vellet ac desideraret. Atque non ita multo post hystoricus hæc subdit. Neque hoc considerationis intermiserim

Matth.
26.

l. r. de
felici
excessu
Philippi
II. c. 13.

c. 9.

rim hac in conformitate Regis & resignatione, cum ei confessarius passionem Christi à S. Matthæo conscriptam ingeniculatus altaque voce prælegeret die transfigurationis Domini, eo tempore quo Chyrurgi ferro apostema aperiebant (quod quidem si cruciatum spectemus, non erat aliud quàm ab hac vita expediri aut exturbari) iussit Rex vt & ipse paululum subsisteret ad eadem illa superius allata verba: *Pater non mea voluntas sed tua fiat.*

Cum denique chyrurgi officium fecissent, voluit vt Deo gratiæ agerentur. Exemplum profecto solamenti, alloquijque ac exercitij quale Religiosum nullum, nullum eremitam vsurpasse aut dedisse demonstrat Ioannes Gomefius regiæ cameræ medicus. Hæc hystoricus. Quæ quidem dum sese tam opportuna dat occasio laudandi pientissimi principis non fuerunt prætermittenda.

Verùm vt ad antiquiora redeamus, quid Iobum commemorem? qui quidem (vt loquitur Chrysofomus) non perditis bobus, non asinis, non camelis, non domo diruta, non filijs ruinâ obrutis potuit commoueri: sed neque tum cum ex eius corpore vermium fons scaturiebat & putridacutis decidebat, & putridæ carnes saniem grauiter fœtentē efflabât, & sartagine, & fornacibus, & omni flamma miserius, cum diaboli manus

Homil.
28. in I.
ad Cor.

consumebat, ferâ omni crudelius vndiq; eius corpus deuorans: sed omni adamante fortior inuictum rot tantisq; malis tenuit animum, prorupitq; in illa homine maiora verba. *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.*] Oratio sanè vel beatis ipsis mètibus iure admiranda.

Iob. 1.
21.

Quid Dauidem recēseam, cuius quāquam vita omnis varijs esset iisq; grauissimis quasi contexta calamitatibus, aliud tamen spirabat nihil, quàm vt in se, etiam cum salutis dispendio sanctissima sapientissimāque Dei voluntas vndequaque completeretur, in qua etiam perfectissimè acquiescebat & facillimè. Huiusce sanè rei (præter diuinum hoc oraculum, *Inueni Dauid filium Iesse virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.*) Locupletes testes sunt ab eo editi Psalmi, quos perlegenti hæc occurrent. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Item, quoniam ego in flagella paratus sum. Et paratus sum, & non sum turbatus. Alias. Ego autem in te speraui Domine, dixi Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ. Vita inquam mea & mors rerumque mearum omnium cursus, in tua sunt potestate, & à tua voluntate dependent, à qua me etiam dependere, & volo & gaudeo, vt qui probè intelligam te res meas curare, meque à te diligi, nihilque mihi obuenturum quin id è re
mea

Afor.
13. 22.

Psalms.

107. 2.

Psalms.

37. 18.

Psalms.

118. 60.

Psalms.

30. 16.

mea rectissimaque voluntatis tuæ præscripto, cui lubens me quidem mea que omnia subijcio, futurum sit.

Sed oscitantia merito arguendus sim, si præclarū eius in hoc genere factum dictumque præteream: Cū enim ad necem, illum ^{1. Reg. 26. 17.} Saül rex persequeretur nihilque ad id relinqueret intentatum, obtulit se ipse Regi, (quem quidem paulò antè altum stertentem & incautum perimere potuerat) cumque sese illi enimus stitisset, blandissimis hisce eum compellauit verbis. *Quam ob causam Dominus meus persequitur seruum suum? quid fecit aut quod est malum in manu mea? nunc ergo audi oro Domine mi rex verba serui tui. Si Dominus incitat te aduersum me odoretur sacrificiū. O diuinum plane virum! ô admirandam mortali que superiorem orationem! quā quidem nec mors vel impiè innocentique, vel ab infensissimo sanguinisque sui auidissimo infligenda, si modò sit id ex Dei voluntate arbitrioque, recusatur: ea est enim eorum verborum sententia: si ex Dei sensu iustusque est ea mors, quam mihi moliris ô Rex, Odoretur sacrificium; id est, præsto sum vt interimat perireque paratus, & tamquam hostia pro peccato, Deo meo immolari, quam ita gratam accidere peruelim, vt odor sacrificiorum, quæ solemniter rite caremoniæque Deo stans temporibus adolentur.*

3. Mach.
3.60.

Atque huc referēda Machabæi ducis vox, generosi certè pectoris argumentum, qui cum à bellicosissimis nationibus, sibiq; aduersissimis vndique circumcingeretur, bellique quo non de re familiari tantum, vxoribus aut liberis ageretur anceps esset alea: in has nihilominus cum suos animaret ad Prælium, prorupit voces. *Accingimini & estote filij potentes, & estote parati in mane, quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostræ, & sanctorum. sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat.* Magnum profectò est, & arduum in re tam ambigua periculosaq; & in qua summa rerum in discrimen adducebatur, diuinæ sese voluntati præstare obsequentem.

A&. 9.

Neque verò posteriora sæcula minus his prioribus, earum virtutum exstiterē feracia. Testis S. Paulus qui cum iter faciens Damascum versus, repentè insolito lumine circumdatus esset, ac inuisibili manu magnaq; vi de equo in humum deiectus, cumq; Christo inclamanti, Saule, Saule quid me persequeris; sciscitatus ab eo esset, cuiusnam esset ea vox, audissetque esse Christi quem persequeretur, illicò ipse summa animi proprietudine tremensque ac stupens, tum luminis & casus in terram, tum vocis nouitate Domine (inquit) quid me vis facere? Digna sanè tali tantòque Apostolo vox, qua se vix spirantem & seminecem, totq; prodigijs ferè

ferè exanimatum & tantùm non mortuum ad grauiora perpetienda, ad omnia denique, quæ Deo visa fuerint vel agenda vel toleranda liberaliter inauditâque animi præstantia exhibebat.

Actor.
20.24.

Neque enim (vt optimè de se ipse testatur) quidquam verebatur eorū, quæ ab alijs metuuntur, non vincula, non tribulationes, nec faciebat animam suam, id est, vitam corporis pretiosiore[m] quàm se, id est, quàm vitam animæ: Adde nec pretiosiore[m], quàm diuinæ voluntati parere in omnibus dummodo consummaret cursum suum (ita enim loquitur) & ministerium quod acceperat à Domino Iesu, testificari euangelium gratiæ Dei: id est dummodo diuinæ voluntati famularetur: ea enim sola quidquid illi à Deo mandatum erat cōtineri vel argumento est, quod Ananias Dei mandata ad eum perferens. *Deus* (inquit) *Patrum nostrorum Saule fratrem præordinauit te, vt cognosceres voluntatem eius.* Quod de notitia, quæ ad actionem refertur multò magis esse intelligendum, quàm de illa quæ sola cogitatione perficitur, nemini dubium esse potest.

Actor.
22.19.

Atque horum quidem exemplorum plena est sacra ecclesiæ historia, nihilq; frequentius occurrit, quàm celsò animo præditi heroes, qui suam diuinæ voluntati posthabentes, extrema quæquæ incredibili animi ma-

M. 4 gnitu-

gnitudine sunt perpeſſi, vt ſeſe illi in omnibus conformes obſequentesque præſtarent.

Verùm ad hanc virtutem, orationesque eiaculatorias, quæ inde ducuntur, calamitoſi aliam præterea adijciant ſuperioris gradus neceſſe eſt: ea eſt gratiarum actio etiã rebus aduerſis, etiam vento reſſante, nauique trãuerſum actã, etiam in medijs ignibus dolorumq; facibus vndequaue admotis. Sed de rora ea re B. Chryſoſtomum ſplendidiffimè differentem audiamus. Gratias agere conuenit, non diuites modò, ſed & paupertate oppreſſos; non ſanos, ſed & ægrotantes; nõ eos quibus proſpera omnia, ſed & eos quibus aduerſa contingunt. Deo enim tum gratias agere, cum ſecundo curſu res feruntur, nihil mirum fuerit: At verò cum ingenti ſubortã tempeſtate iactatãque vndiq; nauis periculum incurrerit, tum demum magna exiſtit patientiæ æquanimiſque probatio.]

Hom. 2.
in epiſt.
ad Rom.

Hom.
19. in
epiſt. ad
Ephel.

Atque eandem rem alibi non minore eloquentiæ vi commendat. Pro omnibus quæ accidunt oportet (inquit) gratias agere, hoc enim eſt reuera gratiarum actio: ſin autè cum ſis beneficijs affectus, opulentusque & locuples, reſque tuas bene geras, & omnia tibi proſperè ſuccedant, agas gratias, non eſt magnum, nec admirandum. quod quæritur autem eſt, vt gratias agat, qui eſt in afflictionibus: pro ipſa gehenna oportet Deo gratias agere,

agere, pro pœnis & supplicijs quæ sunt illic, ea enim res valde iuuat eos, qui animaduertunt. Pro freno, metus gehennæ imponatur cordibus nostris.]

Addit non ita multò pòst, cùm paupertate, cùm morbis premimur, cùm nobis insultabitur maledictis & calumnijs: tunc intendamus gratiarum actionem, non verbis, neque linguis, sed rebus & factis, & cogitatione & corde.]

Acceperat credo præcepta hæc Chrystomus à D. Paulo, qui quidem epistola ad Thessalonicenses scripta, eos commonefacit ^{1. Ad Thess. 5. 18.} vt qualibet occasione casuque, in Deum sint grati, *in omnibus* (inquit) *gratias agite*. Et aliàs: *semper gaudete*. quasi dicat, Seu bonis rebus seu aduersis (cui autem euentus aliquis gaudium parit, ei verò procliuè est eius auctori gratias agere, quocirca harum actionum alia ferè aliam sequitur) nec absimile est quod Hebræis dispersis toto orbe scribit S. Petrus in hæc verba. *Communicantes Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloria eius gaudeatis exultantes.* ^{1. Petri 4. 13.}

Neque verò fuere contenti hæc vitæ bene gerendæ præcepta dedisse, ea ipsa primi tenuerunt beatissimi hi Apostoli. De se enim ita ipse B. Paulus. *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia.* ^{Ad coll. 1. 24.} Aliàs

M 5 de

Rom. 6.
3.

de se sui que similibus. *Gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur.*

Actor. 5.
41.

De Apostolis autem generatim ita Sacra Scriptura. *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu, contumeliam pati.* Quod hic quaeso hominum genus an portentum dixerim? quae vis animi? quae fortitudo? gaudere unde mœrent ceteri confectari avidissime quod velis remisque fugit natura uniuersa doloris omnis impatientissima? cuius sanè acerrimis morsibus vel fortissimus quisque cædit.

Verum (ut loquitur Bernard.) multum sibi instillauerant de pinguedine Spiritus quorum leuitas non dico verbis, sed nec verberibus cessit. Erant enim diuites in charitate, quae nullis exhauritur expensis, & de ipsa facile holocausta medullata offerre sufficiebant. Fundebant passim sudantia pectora liquorem Sanctum, quo imbuta plenius fuerant, quando loquebantur variis linguis magnalia Dei, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.]

Haec tenus ex Bernardo, qui haec gaudia gratiarumque actiones, in medijs calamitatibus contumeliisque, non sacrificia tantum, sed & holocausta (praestantissimum oblationis genus) eaque ipsa medullata vocat, id est medullis pingua & adipe plena, tanquam si dicat, Deo longè acceptissima.

Neque verò sunt infrequetiora huiusmodi

di holocausta, sacros annales, sanctorumque facta perlegēti, quā Deo grata. De S. Francisco ita Bonaventura. ^{cap. 14.} Cū duris corporis angere-
 tur doloribus, illas suas angustias non pœnarū censebat nomine, sed sororū: & licet totus esset attritus prolixitate languoris, cū vix in eo membrū remansisset absq; ingenti passionis dolore, & cōsumptis iam carnibus, quasi sola cutis iam ossibus cohæreret, projiciens se in terrā, ossa debilia duro casu collisit, & deosculans humū: gratias (inquit) tibi ago Domine Deus, de omnibus his doloribus meis. Téque mi Domine rogo, vt centuplum, si tibi placuerit, addas, quia hoc erit mihi acceptissimum, vt affligens me dolore non parcas, cum tuæ sanctæ voluntatis adimpletio, sit mihi superplena consolatio.]

O holocaustum non medullatum modò, sed & supermedullatum! ô orationem non mortalis hominis, sed Seraphini cuiuspiam è cælo delapsi! Et sanè Seraphim erat hic celestis vir, ardore charitatis, fervore pietatis, igneq; deuotionis: lampades eius lampades ignis, atque flammæ: aquæ multæ eius nō potuerunt extinguere charitatem, nec illam flumina obruere: Neque cuiquā mirandum quod supermedullatum dixerim huiusmodi holocaustum, si enim simplex solitariæque in doloribus gratiarū actio, holocausti medullari digna est nomine quæ tandem nomen
 cla-

CARE.
 8.6.

clatura par inueniatur eius meritis, qui no-
uorum etiam accessione dolorū, superiores,
augeri maiore animi contentione postulet,
quā quispiā à suis pristinis liberari? Neque
verò inferioris virtutis fuit S. Iobus. Quam-
quā primis illis temporibus, quibus & erat
obscura Dei notitia, & heroicarum exercitia
Iob, 6. 8. virtutum, multò rariora. *Quis det (inquit) vt
veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi
Deus? & qui cepit, ipse me conterat, soluat manum
suam & succidat me? & hæc mihi sit consolatio, vt
affligens me dolore non parcat, nec contradicam ser-
monibus sancti.*

Quid ais ô Iob. Querebaris modò quia sa-
gittæ Domini in te sunt, quarum indignatio
ebibit spiritum tuū, & terrores Domini mili-
tant cōtra te: iam verò postulas pristinos su-
peruenientium accessione dolorū cumulari?
quid hoc rei est? Sed alterū facit quā morta-
lis est, sensuque præditus, alterū quā immor-
talis, rationisq; vi pollēs. Prior est vox homi-
nis, posterior nō hominis, sed homine maio-
ris. Et sanè humanitatē ferè omnem, atque
sui innatam cuiq; dilectionem exuat necesse
est, diuiniorémq; naturā induat, quisquis Dei
ope omni doloris sensu (cui quidem est na-
tura aduersissima) post habito ad tam ardua
tamque humanis viribus superiora nititur.

In eius
vita.

Pium Pontificem maximum eo nomine
quintum tradunt, in acutissimis renum cal-
culi-

culique doloribus illud Augustini vsurpare
 solitum. Domine adauge dolorem, adauge
 pariter & patientiam; Addatur labor, addan-
 tur & vires ferendo. Crescant supplicia, cre-
 scat & animi magnitudo ne succumbat. De
 B. autē Petro Fabro ita nobilis historicus (vt
 ad simplicem nudamque gratiarum rebus P. Orlé-
 dinus in
 hist. so-
 ciet. contrarijs actionem redeat sermo) quidquid
 vniquam accideret mente emicabat in cæ-
 lum gratiasque agebat suo aliorumq; nomi-
 ne, etiam pro publicis diuinæ iræ flagellis,
 dolebatque vehementer, quòd ea homines
 in beneficijs non numerarent.]

Rorea omnino ea virtus (vt quis ceteros
 sua gratiâ ingratitudine soluat) vixque à san-
 ctissimis licet viris culta, quod quidem litte-
 ris sit consignatum.

Sed vtinam quàm facilis est horum exem-
 plorum commemoratio, tam esset imitatio.
 Plures teneret tum Dei Ecclesia, tum sacri
 religiosorum cœtus ab hac virtute instructos
 & locupletes: sed proh dolor, quia magno ad
 eam nisu, magnaque animi contentione est
 opus, nulla maior quàm ab ea inopia; quam-
 plurimis hac virtute ne de nomine quidem
 nota: qui autem illi volet assuescere, habet
 quibus vtatur orationes eiaculatorias: San-
 ctorum Iobi, Pauli, Augustini, Francisci &
 aliorum dum ex thesauro plurium copia
 suppeditetur.

C A.

CAPVT IV.

*Quomodo agris corpore maximeq; quibus
salus est desperata, ad Deum aspiran-
dum. Ac primùm de contritione &
fide.*

QVÆ superiore capite sunt disputata, de
resignatione gratiarumque actione ea
ægris cumprimis vsurpanda: cum enim gra-
uissima sit omnium calamitas salute destitui,
nihilque ex humanis bonis incolumitate sit
præstantius, sanè hoc etiam difficilius est re-
signatio, quo difficilius est non perpeti tan-
tùm, sed etiam lubenti animo tanti tolerare
boni dispendium, ad parendum dumtaxat
diuinæ voluntati, quando omnino humani
nihil in egritudine sit experendum, nihil de-
siderabile. Et quemadmodum, vt præclare
sapiens, nō est census super censu salutis cor-
poris, & verè dictum (ab antiquo licet vete-
ratorum mendacijq; auctore) pellem pro pelle,
& cuncta quæ habet homo dabit pro anima
sua: sic non est iactura, non damnum, super
iactura damnòque salutis corporis. Excelli-
gitur est animi planèq; regalis, illud ipsum æ-
quo animo perferre vnus intuitu diuinæ vo-
luntatis. Cuius sanctissima iustissimaque con-
silia reuereri, amplecti, suæque eis vniuersa
com-

Ecclef.
30.16.

Iob 2.5.

commoda vota que post habere debet. Aspirabit itaque frequenter ad Deum ijs precationibus, quæ hæc & efficiant & restentur.

Cuius quidem moniti auctorem profero D. Bonaventuram, qui multis laudatâ mentali oratione: At maior (inquit) in ea est labor capiti & corpori: ideo non potest ita frequens esse vel durabilis maximè debilibus corpore, & aliqui indiscretè eam frequentantes destructi sunt, vnde tales sæpè & breuiter sic orent & leuiter, vt ex frequentia à Dei familiaritate non elongentur, & ex breuitate & leuitate non destruantur.

Quibus autem ægris, morbi pernicitas mortem præfagit, recuperandæque salutis spem adimit: illis ipsis, arbitror, quæ à quatuor hisce virtutibus petuntur orationes ejaculatorias maximè esse accommodatas: contritione, deinde fide, tum spe, ad extremum charitate. Et quoniam ægritudine viq; morbi, sensus omnes consopuntur, memoria torpet, mens & ratio ita hebescit, vt ægro vix per se Dei liceat meminisse; operæ pretium fuerit sibi in id tempus bonum aliquem monitorem prouidisse, qui & Dei memoriam refricaret identidem, quemque orando & ad Deum aspirando præeuntem sequamur.

Et sanè si vnquam alias Pastorum cæterorumque qui mortalium curandæ salutis incumbunt, desideratur cum zelus tum industria

dustria & opera: ea faciant vt hoc potissimum extremo tempore elucescant, quando hominibus ex hac vita migrantibus, subdulus ille serpens, ac iam inde vsque ab initio, humanæ naturæ hostis infensissimus nõ modò insidias struit; verùm etiam freudentis instar efferatiq̃ue leonis, summâ rabie animiq̃ue sagacitate incredibili, omnia circuit, quærens extremo illo tempore (quod illi oppugnandis Dei seruis relinquitur) quem deuoret, æternæque morti addicat.

1. Petri
5. 8.

Quibus itaque aliorum salus est cordi, quiq̃ue in hominibus non tam homines spectât quàm ipsummet Deum, cuius sunt imago, quemq̃ue perfectissimè exprimunt: ij quidem hoc potissimum temporis extremo articulo, qui mortalibus cum ad negotia æternæ salutis curanda peragendaq̃ue, tũ ad sese inferni supplicijs liberandos vnicus superest, summo studio cõniti debent, ne à fine illo beatitudinis, ad quem cõditi sunt & redempti, æternùm excidant. Quocirca quod ægro faciendum esse monebo, hoc ipsum sacerdos sibi intelligat ægro suggerendum.

Et quidem contritioni, quæ primo loco proposita erat exprimendæ, viribus omnibus ægro enitendum, quando quidem adultus peccati maculâ inquinatus, nisi eius ope aut saltem attritionis (quæ imperfecta est & quasi inchoata contritiõ vnâ cum pœnitentiæ

tia

tiæ Sacramēto) non valeat pristino nitore restitui. Quibus autē ea rationibus efficiatur non est nostri instituti differere, qui tantum iaculatorias orationes, quæ eā aut inchoent, aut perficiant, aut significant inesse in animo, persequimur. Cuius generis sunt hæc & similes, *Deus propitiuss esto mihi peccatori. Domine propitiare peccato meo, multum est enim. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.* O Pater amantissime, ô vtinam te numquā offendissem! O bonitas infinita, cur te peccatis meis irritaui, & ad amaritudinē concitauit? O Iesu Christe, qui caritate perpetuā dilexisti me, qui me in manibus tuis scripsisti, non atramēto sed sanguine, pœnitet me ingratitude meæ: pudet & piget vitæ turpis, impię, obscenę, flagitiosæ, sceleratę, facinorosæ. Absit vt deinceps ijsdem me fœdem & deturpē maculis; emori paratior quā peccato cedere, vita decedere quā voluptati obsequi: hæc mihi stat sententia, à qua, Dei præsidio fretus, nihil dimouebit, nō secundæ res, non aduersæ; non metus, non cupiditas; non amor, non odium; non voluptas, non dolor; non mortales, non immortales; non cælum, non terra, nulla denique creatura me diueller à charitate tua, ô mi Pater amantissime.

Luc. 18.
Psal. 24.
Psal. 50.

Osee
14.1.
Isa. 49.
16.

Hispaniarū quidē Rex Philippus II. multus erat in hac contritione toto inualerudinis suæ tempore frequētanda, precationibusque

Lib 2.
de obitu eius
cap. 17.

N eiacu-

Incipit
Eheu
dulcis
Iesu.

I. 2. vitæ
B. Alo-
ysij.

eiaculatorijs ad eandem accommodatis. Nar-
rat Ceruera Turrianus solitum fuisse eo præ-
eunte qui ei erat à confessionibus, sapius ite-
rare piam illā pientissimi Bosij precationem
ex Cimiliarcho eius precationum deprom-
ptā, quæ tota in hoc genere versatur, & ad ex-
primendum ferreo etiam pectori dolorem
criminum, est aptissima: Ferdinandus Gon-
zaga Sacri Romani Princeps Imperij, Mar-
chioq; Castilionensis Beati Aloysij Soc. Iesu
parens, cum articulari morbo, quo & morta-
litate exiit, grauiter laboraret, corā Christi
cruci suffixi simulachro quotidie vesperi se-
ptem Psalmos, qui ad pœnitentiā pertinent,
& litanias recitabat, interq; orandum tantā
vi lacrymabatur, tanto cum singultu atque
gemitu, vt ardoris pœnitendi quo eius ani-
mus succendebatur non obscuram significa-
tionem daret. Psalmorum autem finitā reci-
tatione, crucifixi signum complexus, & pe-
ctus tundens identidem cum lacrymis has
eiaculabatur ad Deum preces. Miserere
Domine, Domine peccaui, miserere mei.

Atque vt omnibus sit perspectum, quanti
interfit illo maximè extremo vitæ puncto,
pijs aliorum precibus adiuuari; subdam quæ
idem historicus in hanc sententiam. Miratus
verò Marchio insolentem hanc suam flendi
promptitudinem: tandem non ignoro (in-
quit,) vnde hæ lacrymæ, fluant: sunt hi Alo-
ysij

ylis fructus (iam hic 3. ferè mensem versabatur Romæ in Tirocinio Soc. Iesu) Aloysius à Deo optimo maximo, vt hoc salutari dolore cor mihi suffigeret, impetrauit.

Altera erat virtus fidei, quam iteratis orationibus iaculatorijs colendam ægro omnes suadent. Et quoniam non pauci existunt doctrinæ capitumq; fidei adeò rudes, vt eorum, quæ expresse explicitèque sunt credenda, vix vllam habeant notitiam, sacerdotis erunt partes eos docere illa, quorum distincta singularisq; cognitio saluti necessaria est, curatèque vt illa ipsa adhibeant precationibus iaculatoriis formãdis. Polancus noster optimã facillimãque methodo tradit totius huiusce rei vsum & praxim; dum præscribit, vt quæ ad fidem pertinent, pronuntientur ab ægro, aliàs formulã commendationis, aliàs obsecrationis, aliàs gratiarum actionis.

cap. 5.
metho-
di adiu-
uandi
eos qui
moriã-
tur.

Ac primi quidem hoc esto Paradigma: Commèdo me tibi, Sanctissima Trinitas, Pater, Fili, & Spiritus Sancte, qui in vnitate substantiæ vnus & verus es Deus. Commendo me tibi, Pater omnipotès, qui me ipsum, in dœlum & terram visibiliaq; omnia & inuisibilia solo verbo condidisti. Ita consequenter ei pergendum ad cætera fidei capita, tam ea quæ filium, quàm quæ Spiritum Sanctum, reliquaque fidei obiecta spectant, eorum singulis præfigendo hæc verba; Commendo

N 2 me.

me. quæ reliquæ sunt formulæ duæ, eas facile huius imitatione erit consequi.

Huc pertinet externa & vocalis fidei professio, quâ aut neglectâ aut omisâ non decet hominem Catholicum vitâ defungi: & quia paulò est longior, poterit (si ægri vires aliud nõ permittant) fieri per partes & interruptò, vt sit instar precationũ iaculatoriarum, quas vt etiam interdum subinde renouet æger, plurimum conducit. ea professio peti potest ex Bloſio. ex quo depromptam Philippus Hispaniarum Monarcha sub mortem pronuntiauit. Neque enim aliter (ait narratio obitus eius) sibi satisfecisse obligationi suæ pius Princeps tanquam iam Catholici & religiosi Principis visus est, nisi priusquam excederet, professionem nostræ sanctæ fidei Catholicæ magna cum solemnitate perfecisset: ceterisque virtutibus, quæ per hos extremos dies in eo maximè claruerunt, earum omnium veluti culmen & fastigium imponens, solemnè publicaque cõfessione protestaretur, se mori in obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, Episcoporumque ac sacerdotum ministrorumque eiusdem Ecclesiæ. Hæc quidem ille.

Neque verò his contentus erit infirmus (potissimùm si vix à fide deficiat, aut de ea dubiter sollicitetur ab hoste) verùm identidem etiam adspirabit ad Deum his & similibus formulis.

1.2. En-
chiridij
c.2.

formulis. Eloquia tua, ô Domine, eloquia ca- Psal. 18.
 sta (id est ab omni falsitate & mendacio pura)
 argētum igne examinatum, probatum terræ,
 purgatum septuplum. Tu solus es verax, ô Rom 3.
 Domine, & respicere ad iniquitatem non 4.
 poteris: omnis homo mendax, & diminuta Ps. 11. 12
 sunt veritates à filijs hominum, vana loquū-
 tur, labiaque eorum dolosa. In æternum ô Ps. 118.
 Domine permanet Verbum tuum, cælum &
 terra transibunt, verba autem tua non transi-
 bunt. Nituntur autem huiusmodi preca-
 tiunculæ hac veritate, quòd quæ à nobis fide
 Catholica diuinæque, quæ eximium est Dei
 donum, creduntur, diuina sunt oracula ab
 ipso Deo profecta, quibus tam est impossi-
 bile eū mentiri, aut eius verbis subesse falsita- Hebr. 6.
 tem; quàm fieri non potest vt seipsum neget, 18.
 aut vt non sit is qui est: quæ manifestam re- 2. Ti-
 pugnantiam, & contradictionem continent. moth. 2.
 His absimiles non sunt quæ sequuntur, 'qui-
 bus etiam vitæ tædij causa vtetur infirmus.

Absit vt me vnquam patiar transferri ab Gal. x.
 eo, qui me vocauit in gratiam Christi in aliud 16.
 Euangelium: quod nō est aliud, nisi sunt ali-
 qui (dæmones) qui me conturbant, & vo-
 lunt conuertere Euangelium Christi. Sed li-
 cet Angelus de cælo euangelizet mihi præ-
 terquam id quod euangelizatum est, ana-
 thema sit. Iterum dico: Si quis mihi euan-
 gelizet præter id quod accepi, anathema
 sit.

fit. Vade post me Satana, quod enim mihi euangelizatum est non est secundum hominem, neque ab homine acceptum, sed per revelationem Iesu Christi: prophético sermone firmius nihil, cui benefacis o anima mea attendens tamquam lucernæ lucenti in caliginoso loco donec tibi dies illucescat & Lucifer oriatur.

2. Petri
1. 19.

Ibidem
vers. 21.

Rom. 8.
25.

1. Ad
Theff. 2.
13.

1. Tim.
3. 15.

An nescis quia omnis prophetia scripturæ, propriâ interpretatione non fit. An te fugit quod non voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Nihil omnino, nihil me separabit à fide Christi, non tribulatio, non angustia, non fames, non nuditas, non periculum, non persecutio, non gladius, non quidquid malorum in vitam incurrere potest. In fide progenitorum, auitaque mori certum est, ne latum quidem vnguem discedere ab iis quæ mihi credenda proposuisti Deus meus, duce & doctore Vicario tuo Pontifice summo, cuius placitis immorivolo, quæ sanè à me non accipienda ut verbum hominis, sed sicut sunt verè verbū Dei.

Quid dubitas, o anima mea, certo certius iis credere quæ tibi ab Ecclesia sunt tradita? Ecclesia inquam Dei viui, columnâ & firmamento veritatis? cui adest Christus Dominus omnibus diebus, vsque ad cõsummationem sæculi? cui quæ à Patre audiuit, nota fecit omnia,

nia, qui rogauit Patrem vt ei alium daret paracletum, quacum maneret in æternum spiritum veritatis? quem & impetrauit misitque ^{Ioan. 14. 16.} decimo post ascensionem suam die specie ignitarum linguarum, quando repleti sunt Apostoli (ecclesiæ Principes) Spiritu Sancto, ^{Act. 2. 4.} & cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.

Quàm es secura de fide tua, ô anima mea, quando non hominibus, quâ homines sunt, innititur fides tua; sed diuinę auctoritati, quâ falli tam est impossibile quàm Deum nõ esse Deum, etenim si fallit, si mētitur, si dolo agit, Deus non est. Testimonia tua ô Domine credibilia facta sunt nimis: quæ enim, de te rebusque tuis ad nos per Apostolos delata voluisti, tot à te confirmata sunt signis, tot portentis prodigiisque stabilita, vt nemo nisi temerarius possit iis posteaquam legitimè audierit promulgata fidem negare: Verè dicam cum Richardo de Sancto Victore, Domine si error est quod credo, à te sum deceptus: ista enim in nobis ijs signis & prodigiis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt. Sed quoniam quàm longissimè à te abest dolus omnis, impossibile est me à te deceptum. Credo itaque, adiuua tu incredulitatem meam, & ita credo, vt fidei propagandæ causa, paratus sum tecum in mortem & in crucem ire.

Psal. 92.

lib. 1. de trinit. cap. 2.

CAPVT V.

De aspirationibus à spe & caritate.

Tertium erat propositum, vt in actionibus spei desiderijque beatitudinis & gaudij, ea cogitata (hac enim omnia ad idem reuoco) precationibusque iaculatorijs, quæ ea ipsa vel excitant vel promoueant, frequens esset æger: cumque primum & principale spei obiectum sit Deus, vt auctor beatitudinis, secundum verò sint media vniuersa, quibus ad eam peruenitur: Necesse est se in vtroque exercent. Ad prius quidem hæc spectant formulæ: *Letatus sum in his que dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus:* quem versiculum tradit P. Platus quemdam è nostra Societate, fugiente iam animâ, inflexâ in cantum voce pronuntiasse, in eoque ipso expirasse. Scribit de alio quopiam eiusdem Ordinis, cui cum denuntiatum esset instare discessum, quidquid habuit vocolæ infirmæ ac penè consumptæ, id totum collegit ad recitandum hymnum *Te Deum laudamus.* quod & præstitum ab eo est maximâ cum letitiæ significatione.

Eiusdem generis & illud, *Laudate Dominum de calis, laudate eum in excelsis.* In quas voces mediâ nocte erupit Gerardus D. Bernardi frater

Ps. 121. 1.

1. 1. c. 31.
de bono
status
religio-
si.

Ps. 148.

frater penè animam agens, de quo hæc ipse
 in Cantica: Accitus sum ego (inquit) ad id mi- Serm.
 raculi, videre exultantem in morte hominè, ^{26.}
 insultantem morti. Vbi est mors victoria tua?
 vbi est mors stimulus tuus? iam non est sti-
 mulus, sed iubilus; iam cantando moritur
 homo, & moriendo cantat. Nimirum ei cer-
 ta erat spes beatitudinis, nocteque adhuc
 mediâ diescebat, & illi nox sicut dies illumi-
 nabatur. Hæc Bernardus.

Adde & his sequentes aspirationes: Ah
 quando dabitur ibi esse, vbi absterget Deus Apoc.
 omnem lacrymam ab oculis Sanctorum? ^{21. 4.}
 vbi mors vltra non erit, neque luctus, neque
 clamor, neque dolor erit vltra, quia prima
 abierunt? Quando dabitur ibi esse, quò non
 accedet malum, & flagellum non appropin-
 quabit tabernaculo meo? O quando concin-
 nam labore omni perfunctus illud Regij Va- Psal. 65.
 tis? Transiimus per ignem & aquam, & du-
 xisti nos in refrigerium? Quando experiar il- Isaia
 lud Prophetæ: Declinabo super eos qua- ^{66. 12.}
 si fluium pacis, & quasi torrentem inun-
 dantem gloriam gentium. O cælestis Hie- Psal. 83.
 rusalem quàm melior est dies vna in atriis
 tuis super millia, sed quando stabunt in
 hisce atriis tuis pedes mei? Quemadmo- Pf. 122.
 dum desiderat ceruus ad fontes aquarum,
 ita desiderat anima mea ad te Deus. Ex
 qua aspirationem non mediocrem, ait Cer- 1. 2. c. 9.

N 5 uera

uera ægritudinis tempore; vt etiam ex toto
 Pſalmo capiebat oblectationem inuictiffi-
 mus omniq̄ laude maior Rex Philippus
 quem etiam ſæpiùs pſalmum ſecum ipſe
 commemorabat, ſubiſtebátque nonnihil
 dum ad illa verba ventum erat, Sitiuit ani-
 ma mea ad Deum fortem viuum, quando
 veniam & apparebo ante faciem Dei. Atque
 eodem ſpectant illa D. Auguſtini.

Ad perennis vitæ fontem mens ſitiuit
 arida

Claustra carnis præſto frangi clauſa quæ-
 rit anima

Glifcit, ambit, eluctatur, exul frui pa-
 triâ

Dum preſſuris ac ærumnis ſe gemit ob-
 noxiam,

Quam amiſit cùm deliquit contempla-
 tur gloriam

Præſens malum auget boni perſiti me-
 moriam.

Et quia non rarò euenit, vt vehementes mo-
 leſtaſque ingerat dæmon deſperandi cogita-
 tiones extremâ illâ vitæ periodo: eas quidem
 abiget infirmus cogitatione meliorum, bre-
 uibusque aſpirationibus modò ad Deum,
 modò ad Deiparam, & ad Diuos omnes, im-
 primis que ad angelum tutelarem. Singulorū
 pauclas aliquot formulas ſubiungam licet
 rerum ſpiritualium peritis ſatis obuias: verùm
 &

& rudioribus consulendum est, Deus itaque sic compellendus.

Saluum me fac Deus quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam, infixus sum in limo profundo & non est substantia; veni in altitudinem maris & tempestas demersit me. Exurge, quare obdormis Domine; exurge, & ne repellas in finem, quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ meæ & tribulationis meæ? quoniam humiliata est in puluere anima mea, conglutinator est in terra venter meus. Exurge Domine, adiuua me & redime me propter nomen tuum.

Domine vim patior, responde pro me: confundantur omnes qui me presequuntur, & non confundar ego. Paueant illi & non paveam ego. Induc super eos diem afflictionis & duplici contritione conterere eos Domine Deus meus.

Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius; sicut deficit fumus, deficient, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. Qui dicunt animæ meæ, non est salus ipsi in Deo eius, confundantur & reuereantur: tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea & exaltans caput meum, tu adiutor meus, tu protector meus, tu cornu salutis meæ, tu salus mea, tu illuminatio mea quem timebo? tu protector vitæ meæ à quo trepida-

Psal. 68.

Psal. 43.

24. 26.

Isa. 38.

18.

Iere. 17.

18.

Psal. 33.

Psal. 17.

3.

Pfal. 26.
1. pidabo? qui tribulant me inimici, mei ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si consistent aduersum me castra, non timebit cor meum; si exurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo. Sexcenta sunt eius generis in sacris Litteris, sed hac pauca exempli causa adferre oportuit. B. autem Virgo mater sic fere appellanda:

Maria mater gratia:

Mater misericordia

Tu nos ab hoste protege,

Et hora mortis suscipe:

Eia ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis nostrae, Amen.

Monstra te esse matrem,

Sumat per te preces

Qui pro nobis natus

Tulit esse tuus.

Vitam praesta puram

Iter para tutum;

Vt videntes Iesum

Semper collatemur.

Iam vero Angeli custodis opera, hac oratione Ecclesiae consuetam imploranda erit: Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna hodie & semper

per illumina, custodi, rege & governa,
Amen.

Denique cælitates, iſque maximè quos Pa-
tronos aſciuerit æger, vocandi, vt adſint ex-
tremâ illâ luctâ, vteturque ad id ſolem-
nibus Eccleſiæ precibus, quas Litanias vocât: quod
& toto ægritudinis tempore faciendum
eſt, tum ob incredibilem, qui inde colligi-
tur, fructum, tum ob huiusce exercitiij aspi-
rationumque facilitatem: quæ quoniam exi-
guâ animi attentione perficiuntur, neque
caput lædunt, horæ ſpatio, interruptè ſal-
tem, multoties Diuos licebit appellare.

Ad hæc non parum iuuat, ſi ſecum ipſe
ſermocinetur æger, torpentique animo ſuo
ſomnum excutiat, cumque diffidentiâ abie-
ctum erigat ſpe meliorum, ad hunc fere mo-
dum: Quare triftis es anima mea, & quare
conturbas me? Spera in Deo, quoniam ad-
huc confitebor illi ſalutare vultus mei, &
Deus meus. Moriturus porrò S. Hilarion,
ita ſecum ipſe ſermocinabatur: Egredere
anima mea: quid times? tot annos ſeruiiſti
Deo, & mortem times? At remiſſè, oſcitan-
ter, imperfectèque ſeruiiſti; quid tum? Im-
perfectum tuum vident oculi eius, & in li-
bro ipſius ſcriberis. Homines & iumenta
ſaluabit Dominus. Neque venit vocare iu-
ſtos, ſed peccatores.

ſalma.
138. 15.
ſal 35. 7.
Matth.
9. 13.

Ita tibi quidè perſuadeas oportet, licet er-
ratorum

ratorum tuorum conscientia ansam tibi det
animi contrahendi, te tamen refici & recrea-
ri plurimum decet, cum animo reputas, te
quamquam imperfectum, in libro tamen
Dei scriptum esse, qui quod imperfectum est
in te videt quidem: verum non ut æternum
condemnet: sed ut spiritus tuos comprimat,
ne fortè insolescas, maioráque bona ex ipsis
etiam erroribus tuis eliciat.

Quid formidas? An igitur existimas iniu-
stum Deum, ut obliuiscatur operis tui, & di-
lectionis, quam ostendisti in nomine ipsius?

Hebr. 6.
11.

An ignoras promissionum vitæ æternæ ple-
na esse omnia? Nescis te immortalium bo-
norum non semel hæredem institutum? Sed

Ibidem
v. 17.

tene lætet Deum ut abundantius ostenderet
pollicitationis hæredibus, consilij sui im-
mutabilitatem interposuisse iusiurandum,
ut per duas res immobiles, quibus impossi-
bile est eum mentiri, fortissimum haberes so-
latium? Tene igitur propositam spem, tene
inquam sicut anchoram tutam ac firmam
& incedentem vsque ad interiora velami-
nis, ubi præcursor pro te introuit Iesus se-
cundum ordinem Melchisedech Pontifex

Psal. 70.
1.

factus in æternum. Tene (tertium dico) &
spera in Domino, & non confunderis in æ-

Eccl. 3.
11.

ternum. Si dubitas, respice nationes homi-
num & scito quia nullus sperauit in Domino
& confusus est. Quis enim permãsit in man-
datis

datis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum & despexit illum? quoniam pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata, & protectio est omnibus exquirentibus se in veritate.

Alterum spei obiectum erant media illa, quæ ad æternam beatitudinem ducunt, quorum omnium facile Princeps est condonatio delictorum. Cuius quidem firmam spem exsuscitabit æger ipse, tum verè maximè erit ad eam ipsam à sacerdote excitandus.

Et quoniam id egregiè præstitum accepimus à confessario Catholici Regis Philippi II. è suprema sua inualetudine, non erit abs re illud idem hîc ad communem omnium vsu attexere: Cùm is verba Regi faceret de filio prodigo, de paratilico sanato, de Maria Magdalena, exponeretque fauores quibus Christus liberator noster peccatores persecutus esset, eum quoque memorabilem affirmavit, quod numquam priùs peccati meminisset, quàm veniæ & remissionis. Paralitico enim dixit Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, & Mariæ Magdalenæ. Remittuntur tibi peccata, atque alibi, remissa sunt ei peccata multa, forma quoque absolutio- nis, quam Apostolis dedit, hæc fuit. Quorum remiseritis peccata. Ita vt semper remissionis & veniæ priùs fecerit mentionem, quàm peccati. Idque ea de causa, ne nimiùm peccatores

l. 2. obi-
tus c. 6.

catores turbarentur, si antè peccatum quàm veniam pronuntiaffet.]

Obseruatio sanè tam acuta quàm vera, plenaque solatij. Ex qua ipsa tum cepit Rex maximam animo voluptatem, tum ingentem concepit spem diuinæ miserationis veniæque delictorum consequendæ: cui quidem spei excitandę vsui esse possunt sequentes etiam formulæ:

In orat. Manassę Regis. Gen. 4. 13. Pf. 39. 13. Rom. 2. 4. Pf. 32. 5. r. ad Tim. 13. Rom. 1. Rom. 5. 9.

Peccati Domine super numerum arenæ maris, & multiplicata sunt peccata mea nimis: sed maior non est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Multiplicatæ sunt iniquitates meæ super capillos capitis mei: sed ampliores diuitiæ sunt bonitatis & patientiæ & longanimitatis tuæ. Misericordia enim tua plena est terra, miserationesque tuæ super omnia opera tua. In te Domine sperabo, qui non venisti vocare iustos, sed peccatores, qui venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, quorū primus ego sum, blasphemus, contumeliosus, repletus omni iniquitate, fornicatione, auaritia, superbus, elatus: sed misericordiã à te consequi spero equidẽ, quia aut ignorans feci, aut humanã fragilitate impulsus. Desperare sanè nequeo de tua infinita misericordia, ô bone Iesu, quoniam cùm adhuc peccator essem, pro me mortuus es, multo ergo magis iustificatus in sanguine tuo, saluus ero ab ira per teipsum.

Tu

Tu es spes mea Deus meus, & portio mea in terra viventium. Nihil est quod timeam: Si Deus pro me, quis contra me? qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro me tradidit illum, quomodo non cum illo omnia mihi donauit? Quis accusabit aduersus electum Dei? Deus qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro me.

Psal. 118.

116.

Psal. 38.

8.

Iob 13.

Isa. 1. 18.

1. Ioan.

17.

Hebr. 9.

14.

Saluum me fac Domine secundum eloquiū tuum, & non confundas me ab expectatione mea. & quæ est expectatio mea, nonne Dominus? etiamsi me occideris in te sperabo: sint licet peccata mea sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur: rubra sint quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Atque id quidem tuo sanguine, ô bone Iesu, qui emundat nos ab omni iniquitate & conscientias nostras ab operibus mortuis ad feruiendum Deo viuenti.

Confide, ô anima mea, tibi remissa peccata teque pristinae Dei amicitiae, à qua peccando excideras restitutum tandem existima. At omnia in futurum seruantur incerta; Quis scit an amore, an odio dignus sit?

Verum id satis superque tenes, quantumque mortali quidem fas est scire: An non tibi multiplicia, suppetunt eaque cla-

O

12

ra diuinæ gratiæ argumenta? dolor peccatorum, lacrymis irrigatus? iterata toties Sacramentaria confessio? firmum vitæ melioris propositum? inimicorum dilectio? imò verò inimicitia omnis abolitio, tot eleëmofynæ, ceteraque Christianæ pietatis exercitationes. Hæc omnia aliaque complura, eam tibi salutis tuæ pariunt scientiam, quâ maiorem in hac quidem vita, non debes experere, quaque immoderatè angî & torqueri prohiberis.

Ceterùm totum te diuinæ committe providentiæ. Ut de te id statuat, quod sibi fuerit visum. Id vnum desidera, vt quidquid de te agat, quocumque sis loco, quocumque statu, semper eius sis & permaneas. Huc pertinent aspiratoriæ petitiones (est enim petitio actio mentis à spe profecta) quibus eadem peccatorum condonatio à Deo exoratur. Huius generis sunt quæ sequuntur. Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memneris Domine, sed secundùm magnam misericordiam tuam memor esto mei in gloria claritatis tuæ. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Psal. 24.

Vide ordinem commendationis animæ in Rituali.

Ibidem.

Renoua in me piissime Pater quidquid terrenâ fragilitate corruptum, vel quidquid diabolicâ fraude violatum est.

Obo-

Obone Iesu, ne perdat me iniquitas mea, Ex oratione S. Bernar.
 quem fecit omnipotens bonitas tua. O
 dulcis Iesu recognosce quod tuum est, & ab-
 sterge quod alienum est. O dulcis Iesu, qui I. Cor. 1.30.
 factus es nobis à Deo iustitia & sanctificatio
 & redemptio, iustifica me, sanctifica me, re- Ps. 129.
 dime me ex omnibus iniquitatibus meis. O
 agne Dei, qui tollis peccata mundi miserere Ioan. I.
 mei, & secundùm multitudinem miseratio-
 num tuarum dele iniquitatem meam. atque
 hæc de spe.

Cùm autem sit charitas cæterarum virtu-
 tum omnium finis, caput & perfectio, inter-
 que omnes principem teneat locum, nihil
 sanè priùs antiquiùsve ægroto esse oportet,
 quàm ut sese in ea breuiter quidem at fre-
 quentissimè ad Deum aspirando exerceat.
 Quæ enim aptior homini Christiano ad pro-
 ximam mortem præparatio excogitari potest,
 quàm hac virtute, quæ omnium est regina &
 parens, imprimis colendâ, atque exercendâ?
 cumque variæ eius sint partes multiplicésq;
 eius actiones, subiciam quidem nonnullas
 orandi formulas ab ijs ductas, at nullo ta-
 men certo earum ordine prout menti occur-
 rent: huiusmodi sunt quæ sequuntur.

O quando te Deus meus diligam ex toto
 corde meo, & ex tota anima mea, & ex tota
 mente mea, & ex omnibus viribus meis, &
 proximum meum sicut meipsum?

O 2

Quan-

Quando te diligam, bone Iesu, sicut me dilexisti ad sanguinis vsque effusionem, ad flagella, ad coronam spineam, ad usq; mortem denique, mortem autem crucis?

O mi dulcissime Iesu, Iesu mi dulcissime, quis mihi tribuat vt ego moriar pro te, Iesu mi dulcissime, dulcissime Iesu? fac me saltem commori tibi, viuere nolo te mortuo; aut si me vis viuere, fac vt non viuam ego, viuatur verò in me Christus. Quis mihi det tui causa Deus meus, ludibria & verbera experiri, insuper & vincula & carceres? lapidari, secari, tentari, in occisione gladij mori? leuia autem sint hæc circuire in melotis, in pellibus caprinis, egentem, angustiatum, afflictum, in solitudinibus errantem, in montibus, & speluncis & cauernis terræ. Sed quis mihi det pro te descendere in ipsum infernum viuentem? quis verò det anathema esse pro fratribus meis, quis det deleri de libro vitæ, vt tibi placeam, vt gloriæ tuæ propagandæ minimùm seruiam?

Misericordias Domini in æternum cantabo in generatione & generationem. nō moriar sed viuam, & narrabo opera Domini: uiuet anima mea & laudabit te, & exultabit spiritus meus in Deo salutari meo.

Quis mihi tribuat vt omnes prophetent, vt omnes te sciant, ament, colant, & obseruent ô Deus meus, ô amor meus, vt omnes tibi

2. Reg.
18.33.

Gal. 2.
20.

Heb. 11.
37.

Pf. 34. 16

Rom. 9.
3.

Exodi
32. 32.

Pf. 88. 1.

Pfalm.

117. 17.

Pfalm.

118. 175.

Lucæ 1.

47.

Numer.

31. 29.

tibi seruiant humero vno, in sanctitate & iustitia, in sanctificatione & honore. O quando finem accipiet peccatum, quando consummabitur prauaricatio? quando delebitur iniquitas, quando adducetur iustitia sempiterna? quando pones inimicos tuos scabellum pedum tuorum? quando nouissima destruetur mors, quando eris omnia in omnibus?

Daniel
9.24.

Psal. 109.

Tabescere me fecit zelus meus, quia oblitum sunt verba tua inimici mei. Vidi prauaricantes & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt.

Psal. 118.

Potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo. bonus es tu, patiens, & multae misericordiae & verax, qui facis misericordiam in millia à generatione in generationem: qui scrutaris renes & corda, nec est vlla creatura inuisibilis in conspectu tuo. metiris pugillo aquas, & caelos palmo ponderas. Tu appedis tribus digitis molem terrae, tu libras in pondere montes & colles in statera. Gentes quasi stilla situlae, & quasi momentum staterae tibi reputatae sunt. Insulae quasi puluis exiguus, & omnes gentes quasi non sunt, sic sunt coram te, & quasi nihilum & inane tibi reputatae sunt. Tu educis in numero militiam ce-
lorum, & omnes ex nomine vocas, prae multitudine fortitudinis & roboris virtutisque tuae, neque vnum reliquum est quod non dicto citius

Psal. 118. 9.

Isa. 40.
12.

Ibid.
v. 26.

O 3 tuis

tuis pareat iussis. Non patitur morbi vis, cruciatúsque longiorem virtutum tuarum, ô mi Domine, commemorationem: verùm de his infinitisq̄ue aliis & gaudeo ex animo, sed & gaudebo, easq̄ue si mihi adessent, à te abessent, perlubenter tecum communicarem iis carere contentus, vt te locupletarem.

Dicam & verè dicam cum Augustino ego sum N. (nominet se æger) tu Deus: sed quod nec est, nec esse potest ego, essem Deus, & tu N. vellem omnino commutatis personis ego esse N. vt tu esses Deus.

Psal. 70. O Deus meus & omnia, tu firmamentum meum & refugium meum, tu patientia mea, spes mea. fortitudo mea, misericordia mea, expectatio mea. Tu exultatio mea, gloria

Psal. 61. mea. salus mea, Deus auxiliij mei, pars mea, portio mea. Tu anima mea, tu Deus cordis mei, tu sponsus, tu iudex, tu amicus, tu rex meus & Deus meus. O Deus meus & omnia, tu lux, tu quies, tu beatitudo mea, tu cibus, tu via, tu veritas, tu vita mea, tu refrigerium in die æstus, tu solatium in tribulatione, tu salus in ægritudine, tu vita in morte. quid multa? Tu Deus meus, & omnia.

Psal. 28. Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum. Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomi-

Psal. 65. ni eius. Omnis terra adoret te, & psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo Domine.

Con-

Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum.

CAPUT VI.

Quomodo imminente morte aspirandum.

Quo mors propius abest, eo etiam tum feruentiores par est ad Deum eiaculari orationes, tum breuiores ob defectum virium, capitisque imbecillitatem. Et quamquam plurimæ earum quas commemorauimus hactenus, vsui etiam esse poterunt extremo hoc tempore: existimo tamen sequentes proposito nostro, statuique infirmi accommodatiores, quas si non poterit voce, mente utique proferet: dicat igitur quanto maximo potest affectu:

Illumina, ô bone Iesu, oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduersus eum. Domine Iesu Christe fili Dei viui pone passionem Crucem & mortem tuam inter iudicium tuum & animam meam. Dulcissime Domine Iesu Christe ob honorem & virtutem tuæ benedictæ passionis iube me adscribi in numerum electorum tuorum. Ne me mineris, bone Iesu, iniquitatum mearum, ci-

Psal. 12.

5.

Pastora-

le.

Psal. 78.

8.

O 4

id

tò anticipent me misericordiae tuæ, quia pauper factus sum nimis.

Psalm.

[42. 2.]

Non intres in iudicium cum seruo tuo, dulcissime Iesu, quia non iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens: In qua quidē aspiratione cū totus esset P. Georgius colibrant Societatis Iesu Sacerdos, vir omnibus quibuscum vixit in Belgio, notæ sanctitatis, iubereturq; à fratribus bene sperare nimiumque timorē ponere, qui tot laboribus Christi causa perfunctus esset: longè, inquit, absunt, fratres mei, à iudicijs hominum iudicia Dei. S. Ludouicus Galliae Rex atque adeò ecclesiae decus & ornamentum singulare

Psalm. 5. 8.

Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo Domine.

1. 3. c. 9.

Philippi verò Hispaniarum Regis (quem supra sæpe commemorauimus, sed nūquam satis pro dignitate, adeò piè sancteque vitæ functus est) suprema hæc fuere verba. Mori se Catholicum; & in fide & obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiae. Digna sanè tam catholico Monarcha oratio: neque verò alia esse poterat eius, qui se in omni vita tum fortissimum fidei catholice propugnatorem, tum obsequētissimum summo omnium parenti Pontifici maximo filium cōstantissimè præstitisset. Hūc eundem Principem (quod etiam

etiam in rem præsentem facit) accepimus toto morbi tempore, atque sub mortem potissimum, maximo cum sensu pietatis amoris oscula fixisse Christi è cruce pendentis imagini (erat autè ea ipsa quâ parès eius Carolus V. Imperator vsus erat morti proximus, quâ eandem iussit Philippo filio, qui modò moderatur Hispanias, consignari vtendâ) eumque frequens appellasse, vt sui, misereretur, nec potuisse auelli à sacro pedum eius osculo, quos etiam præ reuerentia modò capiti, modò fronti imponebat, magno sanè tum exemplo, tum sensu animi adstantium omnium, ita ferè Historicus.

Et sanè si aliàs vnquam, extremo quidè hoc vitæ articulo ad crucè tamquam ad asylum confugiendum est: in cruce est salus, vita & resurrectio nostra; per crucè saluati & liberati sumus. Eam itaque cõplexus moribundus, pectori apponet, sinu fouebit, pendentisque Christi aliàs pedibus, aliàs manibus, aliàs per fosso lateri crebra piàque imprimet oscula: & vel præeunte sacerdote, aut per se ipse, ore vel solâ etiam cogitatione compellabit modò crucem, modò crucifixum, hisce aut similibus formulis: Adoro te, Iesu Christe, & benedico tibi, quia per crucè tuam redemisti mundum, Saluator mundi salua me, qui per crucem & sanguinem tuum redemisti me. Per lignum seruus factus sum, sed per san-

O s etam

Etam crucem tuam, liberatus sum; fructus arboris seduxit me, sed tu, ô fili Dei, redemisti me. Absit mihi gloriari nisi in cruce tua, mi Domine Iesu, per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo.

Arbor decora & fulgida,

Ornata Regis purpura,

Electa digno stipite

Tam sancta membra tangere.

O crucis victoria & admirabile signum, in caelesti curia fac me captare triumphum. Trahe me ad te ô bone Iesu, qui dixisti, cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. O clementissime Iesu te deprecor per hunc sanguinem pretiosum, quem pro me peccatore effundere voluisti, vt abluas omnes iniquitates meas. O sanguis Christi purifica me, corpus Christi salua me, aqua lateris Christi laua me, passio Christi conforta me. O bone Iesu exaudi me, intra vulnera tua absconde me, ne permittas, ô bone Iesu, me separari à te; in hora mortis meæ voca me; iube me venire ad te, vt cum Sanctis tuis laudem te in sæcula.

Si crucis laudibus capitur moribundus (quæ quidem omnes ab ipsomet Christo ducuntur, atque ad eum referuntur) vtatur hisce aspirationibus Ecclesiæ:

CruX fidelis inter omnes

Arbor vna nobilis,

Nulla

In officio sanctæ crucis.

Nulla sylua talem profert
Fronde, flore, germine:
Dulce lignum, dulces clauos
Dulce pondus sustines.

Atque vt sese ostendat Christi cruci affi-
xi totque confecti doloribus commiseratione affici, eam ipsam crucem sic compellabit:

Flecte ramos arbor alta,
Tensa laxa viscera,
Et rigor lentescat ille
Quem dedit natiuitas,
Vt superni membra Regis
Miti tendas stipite.

Tum redeat ad Christum, eiusque cum stringendo labiisque premendo, tum genis atque fronti admouendo effigiem, ac tantum non intra viscera demittendo, quanto potest maximo ardore animi commendet illi seipsum, salutem suam, exitumque hunc suum hoc aut simili modo:

In manus tuas, ô bone Iesu, commendo spiritum meum; in qua quidem aspiratione vitâ exijt, quin nouam potius inijt S. Nicolaus Episcopus, qui cum morte instante suspiceret in cælum, angelosque sibi obuiam prodeuntes intueretur, exitumque sibi imminere non dubiâ prælagiret coniecturâ, Psalmum illum, cuius initium est, In te Domine speraui, piè pronuntiauit, cuius & extremo,

tremo verficulo, quo de modo agimus, sanctissimè immortuus est.

S. Bern.

Adhibebit etiam sequentes. O bone Iesu propter nomen sanctum tuum esto mihi Iesus, & salua me, ne proicias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. O bone Iesu misericordiarum Pater, & Deus totius consolationis misericordiam fac mihi pauperculę creaturę tuę.

Psal. 21.
21.

Erue à framea Deus animam meam & de manu canis vnicam meam. Salua me ex ore leonis, & à cornibus, vnicornium humilitatem meam. Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. Ne tradas bestiis animam

Psal. 26.
12.

confitentem tibi & animam pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Ne permittas me damnari, quem tu de nihilo creasti. Ne perdat me iniquitas mea, quem fecit omnipotens bonitas tua. Quę utilitas in sanguine dum descendendo in corruptionem? Creator & redemptor meus Iesu Christe totum me tibi

Psal. 73.
19.

dedo, non me reicias. Ad te venio, non me repellas. Nec proicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Psal. 29.
10.

Ex Pa-
storali.

Psal. 50.

Nunc Domine secundum voluntarem tuam fac mecum misericordiam, & præcipe in pace recipi Spiritum meum. Sonet in mētis meę auribus vox illa dulcis: Hodie mecum eris in Paradiso.

Tobiaz
3 6.

Luce
23. 43.

Nunc

Nunc dimittis seruum tuum Domine. *Secundum* Lucæ 2.29.
 cundum verbum tuum in pace; quia viderunt oculi mei salutare tuum.

O clementissime Iesu recognosce quod tuum est, & absterge quod alienum est. O Iesu, Iesu, Iesu, dimitte me intrare in numerum electorum tuorum. O Iesu fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum intende, O Domine Iesu ad adiuuandum me festina: O Domine Iesu suscipe Spiritum meum. Atque hæc quidem sunt animam agentibus frequentandæ aspirationes, quibus qui immoritur meritò sanè à superstitibus & habendus & prædicandus est beatus. Quid enim beatius, quid melius fingi potest, quàm cygneis hisce cantibus amorisque plenis vocibus, melodia omni musicoque concentu suauioribus, prius expiatis confessione noxis supremum exhalare spiritum? O Utinam moriatur anima mea morte istorum? quis det vt sint nouissima mea similia eorum.

Numer.
23. 10.

Sed videndum ne excidat quod in necessitatem præsentem plurimum facit, Tantum enim habet momentum, tantiq̃ue est sancte Ecclesiæ (cuius sensus Christi sensus est) pia salutiferi nominis Iesu maximè extremo illo tempore appellatio, & à summis Pontificibus, criminum omnium integra; illud piè vel voce, vel tacitâ etiam cogitatione appellan-

lantibus sit indulta condonatio. Ad hæc tantum ea ipsa habet virium in dæmones, qui maximè tum sæuiunt. Cùm vltimùm iam nobiscum decertant, vt solâ eius auditione tamquam vibrato fulmine percellantur, in fugamque se proripiant. Quid denique plus oblectare, piamque mentem queat afficere, imò gaudio spirituali complere quàm sponsi sui memoria, eiusque sanctissimi suauissimique crebra nominis commemoratio? tum maximè, cùm iam iam se in eius amplexus sperat ruituram, suauissimoque atque præ filiis hominum speciosissimo eius aspectu, tam diu à se tamque ardentè totque suspiriis & gemitibus expetitò, æternùm fruituram. Iesus quidem (ait mellitissimus Bernardus) mel in ore, in aure melos, in corde iubilus, sed est & medicina. Tristatur aliquis nostrùm, veniat in cor Iesus, & inde exiliat in os, & ecce ad exortum huius nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum: labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando? Nonne si inuocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam? cui in periculis palpitanti & trepidanti inuocatum virtutis nomen, non statim fiduciam præstitit, depulit metum? cui quæso in dubiis æstuantis & fluctuanti non subito ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? cui in

ad-

Serm.
35. in
cantica.

aduersis diffidenti, iam iamque deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo? nimirum morbi & languores animæ isti sunt; illud medicina.]

Et non ita multò post ita concludit; semper tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in Iesum & sensus dirigantur & actus.]

Quod si aliàs præstantur hæc tam eximia, sacratissimum nomen hoc appellanti, absurdum sanè est existimare istud vitæ punctum; quando & necessitas vrget grauior, atque adeò de summa rerum agitur, iis præsidii atque ope destitutum iri.

Viris autem religiosiis qui se triplici voto eternùm (quantum in ipsis quidem fuit) Deo Opt. Max. deuinxere, admodum salutare est, neque verò exigui meriti eorundem renouatio, iteratàque sub mortis tempus nuncupatio. Quid enim extremam hanc prohibeat eodem gaudere priuilegio, quo omnium primam? Si igitur illius beneficio vniuersorum condonatione criminum obtentâ pristino redditus est nitore, tamquam si iterum baptizatus esset, quid quæso vetat vim eandem huic extremæ efficacitatè que attribui?

Ad extremum duo visum est monere. Alterum vt hæc precatiunculæ iaculatoriæ (potissimum si sacerdos viro cuiusdam litterato mo-

224 DE ORAT. IACVLATOR.
morienti adest) aut ex sacris litteris deprom-
ptæ sint, aut saltem inde ductæ & deriuata,
cuius ratio alibi superiùs est à nobis indica-
ta. Alterum est, vt si ager viribus destitutus
eas nequit ore promere, vtique præeunte sa-
cerdote eum ipsum mente sequatur, neque
verò nimius sit sacerdos iis inculcandis (quo
in genere grauiter plerique animarum cura-
tores peccant) verùm id faciat interruptè, se-
quæ ipse monentem abruptat frequenter.
(oret interim ipse, vt quæ ab eo tum dicta
sunt, tum dicenda supererunt, profint ægro)
Nam continente monitione & sermone
quamquam maximè pio, & illi caput obtun-
ditur, vnde minùs fit aptus ad cætera perfici-
enda, nec verò relinquitur spatium agitan-
di mente & quasi ruminãdi quæ ab ipso sunt
audita. Paucula itaque proponenda, eaquæ
bona & solidi succi, atque per interualla: ni-
miate tamquam flammula copioso oleo
obruitur ager; Imitetur medicandi peritos,
qui infirmo stomacho, perparum cibi atque
eius quidem leuis (vt loquitur Celsus me-
dicorum summus) & ad concoquendum fa-
cilis optimique succi præscribunt, ne eo ni-
mio naturalis calor suffocetur. Verùm ne idẽ
cibi penuriã extinguatur, iubent vt quod
exiguum præscriptum est, sumatur identi-
dem, exiguitasquæ frequentia compensetur.
Atque hæc de causa efficiente harum preca-
tionum

tionum ceterisque eò spectantibus dicta
sint.

C A P V T VII.

Quinam his oratiunculis compellandi.

EXsuperiùs dictis satis constare existimo,
tum Deum Opt. Maximum cælestesque
mentes atque Diuos omnes, eorumq; singu-
los, ac imprimis Sanctissimam Deiparam his
precationibus inuocandam, nec peculiarem
ea res continet difficultatem, suntq; ijs (quæ
quidem ad hanc quæstionem pertinent)
communia omnia cum oratione vniuersè
accepta. Quare iis explicandis superfeden-
dum. Afferam tantùm pauca exempla,
eorum ferè qui id etiam nostris temporibus
factitarunt, quibus fortasse, quia ea notiora
nobisque coniunctiora, maior quædam in-
est mouendi vis, atque continebo ferè me
intra præstitutos fines breuiorum oratio-
num.

Egregiâ Xauerius (ita de eo Turfellinus)
pietate in sanctissimam Trinitatē fuit, quip-
pe solitus eam summâ religione & colere &
appellare, Christum humanæ salutis aucto-
rem vnicè diligebat; B. Mariæ Dei parenti
benignissimæque hominum patronæ ma-
ximè addictus erat, itaque moribundus, lib. 6. vita c. 5.

P Sacro-

Sacro sanctæ Trinitatis, Iesu Christi, B. Mariæ vsu magistro identidē exposcebat opem, vt quorum cum eximia veneratione vixerat, eorum crebrâ cum imploratione moreretur. Secundùm hos Archangelum Michaelē celestium Principem & propugnatorem ecclesiæ egregio colebat studio: inde beatorum omnium ac fidelium cœtum Christi q̄: sponsam ecclesiam, cuius auxilium sæpius implorabat. Angelum quoque custodem suum: item Archangelos locorū vbi versaretur aut quò tenderet præfides, frequenter in suis conatibus, ærumnis, periculis inuocabat. Hæc quidem de B. Xauiro Turfellinus.

L. 2. c. 3. De B. autem Aloysio ita Ceparius, sanctos angelos ac præcipuè Tutelarem suū singulari quadam obseruatiâ colebat; fingebat animo se nouem angelorum choris Deum comprecantibus & hymnum illum sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nobis concinentibus mixtum esse, quæ proinde hymnum ipse iterabat nouies, & cum illorum precibus suas coniungebat. Angelo custodi suo se imprimis quotidie ter suaque omnia commendabat, mane & vesperi recitando precem: Angeli Dei; Atque interdum in ædem sacram circum aras supplicatum se conferebat. Persuasum quoque habebat se perinde angeli ductum sequi oportere, atque cœcum quempiam, qui viarum discrimina

crimina ignorans, eius, qui baculo gressum
eius regit prudentiæ in omnibus confidit.
hactenus historia.

Pia sanè huius Diui consuetudo, atque ab
ipsis Patribus vsurpata. Iacob enim Patriar-
cha, bene precatus filiis Iosephi, *Angelus* (in- Gen. 48
quit) *qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris*
istis. Quibus verbis appellari ab eo Angelum
negari quidem non potest. His astringitur illud
Eliphaz Themanites à Sancto Iobo recen-
situm: *Voca* (inquit) *si quis est qui respondeat, & ad* cap. 5.
aliquem Sanctorum conuertere: Quo quidem lo-
co nomine Sanctorum, Angeli accipiendi,
de sententiâ Augustini. Atque illud eiusdem.
Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici In an-
mei. Angelis etiam dictum existimat Angu- nota-
stinus. Quare non ita multo post. *Si fuerit,* tioni-
inquit, *Angelus loquens pro eo vnus de millibus mi-* bus in
serebitur eius, & dixerit, libera eum. Iob.

Posterioribus verò sæculis, nihil Angelo-
rum inuocatione occurrit frequentius. Ea Act. 6. in
namque à septima Oecumenica Synodo le- fin.
ge sancita est. Cum timore (ita sancta Syno-
dus) omnia agamus postulantes intercessio-
nes incontaminatæ De: patris: Item Sancto-
rum Angelorum omniumq; Sanctorum.]

His suffragatur etiam S. Ambrosius, ob- lib. de
secrati sunt, inquit, Angeli, qui nobis ad pre- viduis
sidium dati sunt, Martyres obsecrandi (de vitra
quibus & vniuersè de Sanctis paulò post mediâ.

agemus. quæ hic quidem per *προλαύσαν* dicta sunt) quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vendicare, possunt pro peccatis nostris rogare, qui proprio sanguine etiam si quæ habuerunt peccata lauerunt. Isti enim sunt Dei martyres, nostri præfules, specularores vitæ actuumque nostrorum; non erubescamus eos intercessores nostræ infirmitatis adhibere, quia ipsi infirmitatem corporis etiam cum vincerent cognouerunt.]

Serm. 5.
de Epi-
phania.

lib. 4. in
Cant.

Sed præclarum est illud Magni Leonis, cōfirmate amicitias cum sanctis angelis cum Patriarchis, Prophetis, Apostolis, martyribusque sociamini, horum diuitias concupiscite & per bonam æmulationem, ipsorum ambitu suffragia. Sanctus autem Beda cavernam maceræ, de qua in canticis, ita interpretatur; sed & cavernam maceræ (inquit) id est sanctorum vel angelorum vel hominum, crebras pro nobis intercessionem apud misericordiam piæ conditoris queramus: hæc sunt enim tutissima ac fortissima Ecclesiæ præsidia.]

Præterea vetustissimo Ecclesiæ more receptæ sunt litanæ, sanctæque conciliis Gerundensi, Aurelianensi I. Moguntino, Tolitano V. Tolitano VI. & Bracarensi II. Quibus & indicuntur recitandæ vel triduo ante Ascensionem vel aliàs pro re nata.

His

His denique accedat factum S. Gregorij, lib. 1. vitæ c. 42.
 qui grassante peste hæc litanias indixit, quibus non modò Dei, verùm etiam Sanctorum tum Angelorum tum hominum continentur inuocationes, quas raptim & breuiter sua cuique Diuo adhibita iaculamur, vt verè aliud non sint hæc litanie, quàm plurimæ eaque multiformes iaculatoriæ preces simul conglobatæ. Quæ à me paulò fusiùs sunt commemorata propter grassantes huius æui errores, qui immortale Diuorum inuocationi bellum indixerunt.

De Patre Fabro in hæc verba Orlandinus. Hist. Societ. lib. 3. n. 29.
 Vt Angelos præcipuo cultu venerabatur semper, & secundam eis feriam potissimum dedicarat, eosdemque identidem dies ac noctes piis vocibus appellabat, præcipuè cõtra improbos spiritus, qui tam multis modis exagitant genus humanum; ita his se custodibus præcipuè in itineribus committebat, hos cognoscebat vbique præsentibus, nusquam sine eorum implorata custodia, comitatùque prodibat vt illi fortunarent iter, & lætos suis rebus exitus afferrent, in omni regno ditioneque prætereunda, principatus & Archangelos, sibi & incolis implorabat, eùm ad urbem aliquã oppidumve propiùs accederet fundebat supra incolas oratione & clementissimo Dei numini supplicabat, vt eius regionis Archàngelus angeliq;

magistri singulorum hominum atque custodes, præcipuo eam studio curaque defenderent. Atque hæc quidem de Fabri viri sanctissimi breuioribus precationibus ad Angelos.

Quam verò multus is esset (verba sunt historici,) in cultu beatorum, non est facile cogitatione, nedū stylo assequi: didicit afflante spiritu memoriam cuiusque beati cum pietate coli; si quis primū gratias ageret diuinæ clementiæ, quòd eum iam inde ab æternitate prædestinasset & vocasset ad gloriam, ad eam suis itineribus & quasi gradibus perduxisset. Deinde si easdem Sacratissimæ matri gratias, angeloque eius custodi persolveret & iis cælestibus sigillatim, qui ad eius salutem & gloriam aliquid cõtulissent. Postea si & ad Deum & sanctum illum pro iis, qui & præcipuo eum colerent aut coluissent honore, preces sterneret, tum si Deum ipsum studiosè rogaret, vt eius litterarum monimēta, si quæ forent, rerumque ab eo gestarum memoriam custoditam, & conseruatam vellet. Denique si pares eius ossibus, vbi vbi essent, tribuerentur venerationis honores, & ex iis aliquid vnde se muniret & tueretur exquireret. Porro tam erat in colendis beatis Faber attentus, non modò ad eorum ac Dei laudem, sed etiam ad degentium in terra præsidium. Nam cū tantum inter sit
pie-

pietatis publicæ, summorum ad eam Principum habere propensos animos, ipse interiore præsensit admonitu eoque perillustri, cælestium omnium tanti esse suffragia, ut vel vnius præsidium plus efficacitatis habeat, ad corrigendos hominum mores, quàm cunctorum edicta Regum, industrijque conatus. Hoc igitur impèsius studebat ipse ad causam pietatis, humana & cælestia sociare præsidia, & ipsis quoque regibus patrocina conciliare beatorum. Hæc historicus.

Quæ quidem à me fusiùs commemorata sunt, quòd tum insignem eximij viri in cælestes pietatem, tum eos colendi facilem neque iniucundam rationem vixque adhuc (quod quidem ex sanctorum factis posteritati mandatis constet) vsitatam contineant. Denique quoniam ea proposito nostro non parum inferuiebant; fit enim verisimile hæc omnia pietatis exercitia, viro occupatissimo, brevioribus precatiunculis obita variatisque & frequentatis aspirationibus ad Diuos, quod ipsum satis etiam habetur ex historia.

Atque ut huic doctrinæ, exempla superioris memorię quæ etiam auctoritatem conciliare solent, non desint, vnum afferam, qui nobis omnium instar erit, beatissimum sanctissimumque Franciscum, qui quemadmodum quoue pietatis sensu cælestes coleret iisque supplicaret. ita D. Bonauëtura. Matrem ^{c. s. vi.} ta.

Domini nostri Iesu Christi indicibili complectebatur amore, & an ipsa post Christum præcipuè fidens eam sui ac suorum aduocatum constituit, & ad honorem ipsius à festo Apostolorum Petri & Pauli vsque ad festum assumptionis deuotissimè ieiunabat Angelicis spiritibus ardentibus igne mirifico ad excedendum in Deum, & electorum animas inflammandas inseparabilis erat amoris vinculo copulatus, & ob deuotionem ipsorum, ab assumptione virginis gloriosæ 40. diebus ieiunans orationi iugiter insistebat. Beato autem Michaëli Archangelo eò quòd re-pæsentandarum animarum haberet officium, spiritali erat amore deuotior, propter feruidum què habebat zelum ad salutem omnium saluandorum: Ex recordatione Sanctorum omnium tamquam lapidum ignitorum, in deificum recalescebat incendium. Apostolos omnes, & præcipuè Petrum & Paulum propter feruidam charitatem, quam habuerunt ad Christum, summâ deuotione complexans, ob quorum reuerentiam & amorem quadragesimæ speciale ieiunium domino dedicabat. Hæc Bonauentura.

Quid ad hanc sanctissimi viri aduersus cælestes pietatem addi potest, quam nõ præcatione tantum, verum & ieiunio corporis-que maceratione testatam & peruulgatam reliquit? Atque his satis intelligitur quanti duxerit

daxerint Patres nostri iique eximia sanctitatis viri, cælitum patrociniū, quamque studiosè iuxta ac frequenter eos appellarint: Sciebant nimirum ipsos esse cuneos, (vt loquitur Basilus) inexpugnabiles, atque communes humani generis custodes & optimos curarum socios. Nec erant nescij quiduis à diuino numine eorum operâ impetrari. Quemadmodum enim milites (ait Chrysostomus de sanctis martyribus) vulnera in prælio sibi inflicta monstrantes fidenter loquuntur, ita & illi absecta capita gestantes & in medium afferentes, quęcunque voluerint apud Regem cælorum impetrare possunt.]

Orat. in
40. Mar
tyres.

Quam laudem martyribus tribuit Chrysostomus, cur non ea sanctis item omnibus eorumque singulis conueniat? An verò non sunt vniuersi Dei amici, domestici & familiares? cælestis aulę Principes, Regium thronum iugiter circumstantes? quorum non modò vocem sed desiderium etiam, exaudit beneficus & liberalis Dominus? At nonne sunt eorum singuli Ecclesię columnę? mortalium præsides? Parentes rectoręque nostri, quibus incumbit ex se spiritu natorum necessitatibus prospicere? (quod ipsum quidem accuratè studioleque ab ipsis præstari perficique supra asseruit Ambrosius) vt qui ipso vsu experientięque didicerunt, quantum in mortalium vitam

Serm.
de SS.
Iuuen-
tio &
Maxi-
mo to. 3.

malorum tentationúmque inuexerit peccatum, quantóque sit opus cùm animi robore tum externâ ope præsidioque ad eas perfectè, integrè, nullaque sui parte læsa afflictâque superandas.

CAPVT VIII.

Eorum quæ proximè dicta sunt de celestium inuocatione praxis.

QVAM QVAM cuiuslibet integrum est, cam ex qua maximum percipit fructum sequi rationem cælites appellandi, ne tamen cuiquam desit dux & quasi viæ index in hac tam pia mētis tamque fructuosa exercitatione, ea suggeram, quæ à sanctis viris in hoc genere factitari audio. Præter Deiparam virginem sanctissimam, Angelum custodem, patronos, quos sibi alij alios delegerunt, Diuosque quorum natalis dies in illud tempus incidit, quos omnes, singulosque eorum, quolibet die etiam frequentius breui aliquâ precatone compellant: partiuntur hebdomadæ, dies septem, hoc ferè modo.

Dominicam diem nouem assignant angelorum choris, feriam secundam Patriarcharum, prophetarum, Apostolorumque cœtibus. Tertiam martyrum purpuratis agminibus.

nibus; quartam pontificibus; quintam doctoribus, sextam confessoribus & anachoretis: Sabbathum denique virginibus sanctisque vniuersis. Neque hoc alicui videatur aut nouum aut simplicium commetum, minúve graues sapientesque viros decere, mulieribus cæterisque idiotis potiùs relinquendum; cùm ipse Bernardus vir sanè grauissimus, ac citra vllam dubitationem longè sapientissimus eam ipsam ad Diuos adeundi rationem non innuat modò; sed planè explicet atque euoluat. Cùm enim esset interpretatus verba illa de canticis, Columba mea in foraminibus petrae, in cauerna maceriae, affirmassetque angelorum custodiam vicem exhibere maceriae in vinea Domini, ita disserit. Aut si id magis probas dicemus has cauernas à studiosis & piis mentibus non inueniri sed fieri. Quonam modo inquis? cogitatione & auiditate cædit nempe in modum materiae mollioris pia maceries desiderio animæ, cædit piæ contemplationi, cædit crebrae orationi. Denique oratio iusti penetrat caelos. Non vtique aëris huius corporei spatiosas altitudines, veluti quodam remigio alarum suarum, instar volantis volucris scindet, aut quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsumque verticem perforabit: sed sunt caeli sancti, viui rationales, qui enarrant gloriam Dei, qui rationabili quâ

Serm.
62. in
Cantica.

quâdam pietate nostris se votis libenter inclinant, & sinuatis ad nostræ deuotionis tactum affectibus, in sua nos recipiunt viscera, quoties digna ad eos intentione pulsamus. Pulsanti enim aperietur. Licebit itaque unicuique nostrum, etiam hoc tempore mortalitatis cauere sibi quacumque parte, uolet cauernas supernæ maceria: nunc quidem Patriarchas reuifere, nunc uerò salutare prophetas, nunc martyrum inferi choris, nunc senatui immisceri Apostolorum. Sed & beatarum uirtutum status & mansiones à minimo angelo usque ad Cherubim & Seraphim, totâ mentis alacritate percurrendo lustrare, prout quemque sua deuotio feret. Apud quos magis afficietur immittente sibi spiritu prout uult, si steterit & pulsauerit cõfestim aperietur ei, & factâ quasi cauernâ in montibus, uel potius mentibus sanctis dum se ultro inflectunt ad pietatem, requiescet uel paululum apud illos.

Faceffant ergo qui huiusmodi pia exercitia atque è sanctissimorum uirorum disciplina profecta, & ab iis crebrò uisurpata minuta leuiâque uocant, atque à grauioris uiri sapientia, dignitatêque aliena, & tantum non supersticiosa. Ergo minutulus? ergo leuis, ergo amens, ergo supersticiosus Bernardus? ergo iisdem infames uitiis, tot præclari uiri sanctitate eximij tum Sacerdotes, tum religio-

religiosi, quorum vita ferè omnis per septem
 decurrens hebdomadæ dies; hoc sacro sa-
 lutarîq; studio distinetur; Atque si tam sim-
 plicitatem exosam habent; videant ne à Deo sint alieniores, cuius sermocinatio est
 cum simplicibus, qui nec proijcit simplicem
 nec porrigit manum malignis. Intelligant
 meliorem esse pauperem qui ambulat in
 simplicitate sua, quàm diuitem (quales se
 ipsi existimant) in prauis itineribus, & tor-
 quentem labia sua & insipientem (quam-
 quam sibi admodum sapiant) Norint deni-
 que in simplicitate cordis quærendum Do-
 minum, & nihil Corinthus magis timuisse
 Apostolum, quàm ne sicut serpens deceperat
 Euam astutiâ suâ, ita & corrumpèrentur
 sensus eorum & exciderent à simplicitate,
 quæ est in Christo Iesu.

Prou.

3. 32.

Iob 8.

20.

Prou. 9.

1.

Prou.

28. 6.

Sap. 1. 1.

2. Cor.

11. 3.

CAPVT IX.

*Pro quibus fundenda sint preces
 iaculatorie.*

QUOD Apostolus obsecrat primùm om-
 nium fieri obsecrationes, orationes,
 postulationes, gratiarum actiones, pro om-
 nibus hominibus, pro regibus & omnibus
 qui in sublimitate sunt, vt quietam & tran-
 quillam vitam agamus in omni pietate &

1. ad

Tim. 2.

1.

ca-

castitate; hoc ipsum ad breuiiores hasce orationes accommodandum videtur, excludunt enim neminem: At cum omnibus hominibus, ut loquitur Paulus, sese communicant eosque omnes visceribus charitatis benevolentiaque sinu complectuntur. Quod idem docemur etiam à Christo Salvatore, dum ex eius praescripto supplicantes, eum quidem nomine omnium compellamus, dicimusque *Pater noster* non *Pater mi*. Et sane multo est melior utiliorque oratio generalis, quam specialis, ut ex hac ipsa voce (*Pater noster*) colligitur à Cypriano, Ambrosio, Chrysostomo; neque verò est aliis tantum utilior, verum etiam ipsi oranti, ut scitè Ambrosius.

In orationem
Dominicam.
l. i. de
Cain
c. 9.

Orandum (inquit) praecipue & pro populo doceris, hoc est pro toto corpore, pro membris omnibus matris tuae, in quo tuae charitatis est insigne. Si enim pro te roges, tantummodo pro te rogabis, & si pro se tantum singuli orant, minor peccatoris quam intercedentis est gratia. Nunc autem quia singuli orant pro omnibus, etiam omnes orant pro singulis. Ergo ut concludamus, si pro te roges tantum ut diximus pro te rogabis, si autem pro omnibus roges, omnes pro te rogabunt: Si quidem & tu in omnibus es, ita magna remuneratio est ut orationibus singulorum acquirantur singulis totius plebis

bis suffragia: In quo arrogantia nulla, sed humilitas maior est & fructus vberior. hactenus Ambrosius.

At enim his tantum conficitur fasam pro omnibus orationem iaculatoriam esse eam quidem oranti meliorem atque vtiliorem, non autem ei pro quo Deo offertur, cui omnino prodest magis specialis: ita est si ex oratione quidem non tam impetratio quam satisfactio quaeratur.

Ex omnibus autem hominibus, pro quibus orandum. Monuit S. Paulus, constat eas mentis ad Deum aspirationes longè illi gratissimas accidere, quæ (si cætera sint paria) inimicis bene precantur quasque habent facultates, impetrandi, satisfaciendique, in eos potissimum exerunt atque exercent. Atque lege diuinâ non semel cautum est pro inimicis ut oremus, *Orate* (inquit Christus) *pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in calis est, qui solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.* Arduum sanè edictum obseruatuque difficillimū & longè supra naturæ vires.

Magna sunt hæc (ait Gregorius) alta sunt hæc, & multis ad exhibendum difficilia. Sed tamen ista est vestis nuptialis.] Diligere inimicos (inquit Bernardus) magis diuinum est quàm humanum.] Quid ergo pro iisdem orare? quod quidem est summum dilectio-

nis

Matth.

5. 45.

Lucæ 6.

27.

Hom.

38. in

Euang.

lib. de

pâssione

Domini

c. 11.

nis præcipuumque argumentum; sed quo id est difficilius, ac maioris virtutis, fortiorisq; animi quasi fœtus, hoc etiam est amplioris meriti, ipsiq; Deo imprimis acceptum, maiorēque impetrandi vi pollet: Cuius quidem rei præter cætera, non obscurum est argumentum, quòd cum vetaretur Hieremias Deum orando interpellare pro populi salute; quoniam id frustra facerent, additur item nec Moysen, nec Samuelem tantos licet viros exauditum iri, quāquam, id ipsum orarent. Tu ergo, inquit, noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem, & non obsistas mihi, quia non exaudiam te: Si steterit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum, eice illos à facie mea & egrediantur. Quæ verba euoluens S. Gregorius ita interrogat. Quid est quod Moyles & Samuel cæteris Patribus præferuntur: nisi quod hi duo tantummodo in cuncta veteris testamenti serie, etiam pro inimicis suis leguntur exorasse? vnus à populo lapidibus impetitur, & tamen pro lapidatoribus suis Dominum deprecatur: Alter ex principatu eiicitur, & tamen petitus vt exoraret, fateretur dicens, absit à me hoc peccatum in Dominum, quoniam cessem orare pro vobis. Dicit ergo Dominus: Si Moyses & Samuel steterint coram me, non est anima mea ad populum istum: quasi apertè dicat, nec

Jerem.
7. 16. &
c. 15. 1.

Hom.
27. in
euange-
lia.

1. Reg. 7.
12.

nec illos modò pro amicis audio quos magna virtutis merito, orare etiam pro inimicis scio. Virtus ergo veræ orationis est celsitudo charitatis, & tunc quisque quod rectè petit adipiscitur, cùm eius animus in petitione nec inimici odio fuscatur.]

Itaque prophetorum verborum ea est sententia: si placabilis essem, nemo omnium Moyse, nemo Samuele mihi placando accommodatior, cùm sese vel hostibus suis placatos facilè que exhibuerunt. Sed quia sum implacabilis, certumque mihi est tandem præfractam hanc gentem, perfidamque vscisci frustrà me precibus suis placare nitantur. Quid quæso illustrius ad eximie huius commendationem virtutis afferri potest? quàm quod vnica sit ea, quæ Deum ipsum exarmet euincatque, ac quodammodo imbellem efficiat?

Et quoniam tam est ea eximia insignisque virtus, voluit Christus extremo vitæ suæ tempore eius illustre admodum specimen præbere, quando cruci affixus, in mediisque doloribus, sui immemor, inimicorum memor, Patrem pro eorum venia ac incolumitate hac precatione iaculatoriâ ita cõpellat. Pater (inquit) dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Vox diuina, atque homine maior oratio. Quid! postulas à Patre *ἀμυσίας* iniquissimi immanisque parricidij, quo te vni-

Lucæ
23. 34.

Q

cum

cum filium crudelissimè & per summam impietatem vulnerant, necant, contrucidât hostes tui? Quid? illos ipsos saluos petis, qui vitâ tibi inaudito scelere immanitatêque, vitam, inquam, diuinam atque in ipso ætatis flore eripiunt? Qui se ipsi sanguine tuo quâquam innoxij agni effuso, fœdè crudeliterque commaculant? qui te cruci suffixum irident, blasphemant, subsannant? Hos igitur pœnâ liberatos, subtrahi postulas diuinis suppliciis? Ergo eos immunes sinat Pater, qui te omni suppliciorum genere cruciatum excarnificatûmque vitæ eripuerunt? Quid? excusas in super, adfers ignorationem & imprudentiam, quasi nescirent ipsi quid facerent? O diuinam planè fortitudinem! ô heroicam patientiam! ô pectus amoris igne accensum, atque adeò æstuans, quem nullæ tormentorum, nullæ suppliciorû, nullæ atrocissimæ mortis aquæ extinguere valuerunt.

Atque hoc nobis imitatione exprimendum, si modò ij esse volumus, quorû nomen vsurpamus. Quod si filios esse placet tanti Patris, si à bonitate paterna pudet degenerare: planè nobis ex animo sincereque & sine furo, inimicis Deus frequenti oratione iaculatoriâ propitiandus. At quis tantæ virtutis vel vmbra attingere, aut speciem consequi possit? quis verò in lucidissimum hûc solem defigere aciem, ne se cœcum esse velit? dicam:

cam: si solem aduersum intueri metuis, stel-
lam dabo astrumque minus: in id saltem
oculos conijce.

Quantâ animi fortitudine B. Protomar-
tyr Stephanus tortorum inter cruciatus, sese-
que lapidibus imperentium truculentam
rabiem, humi positus genibus (quamquã pro
se non nullo ante stans orasset) mortis ipso
in limine constitutus, exanguis, elinguis; vi-
ribus planè destitutus, exiguoq; qui reliquus
erat in vnũ collecto spiritu, pro læuientibus
in se Iudæis, seseq; atrocissimo mortis genere
perimentibus suauissimis hisce verbis elatâ
clarâque voce Deum appellat, *Domine Iesu*, *Ad. 7. 58*
ne statuas illis hoc peccatum? Illis? at quibus?
sanguinariis, homicidis, feris ipsis immanio-
ribus, queque præter figuram hominis habe-
rent nihil. Quibus? qui illum omni suppli-
ciorum genere excarnificatum, acerrimique
doloribus confectum necarent. Illòsne vis,
ô Stephane, pœnâ tâto debirâ sceleri libera-
tos? ergone tam atrocis parricidij, postulas
immunitatê? Sed Nyssenum audiamus hanc *Orat. de*
ipsam diuini martyris precationem momētis *S. Ste-*
suis ponderantê; benignâ (inquit) precatione *phano.*
sanguinarios compensat, rogans ne in con-
trarios euentus, facinus quod in ipso perpe-
trabatur, diuideretur, vt sibi quidem vitam,
aduersariis autem exitium adferret; sed qui-
bus ipse dignus iudicatus esset, ab ijs ne

Q 2

ho-

hostes quidem quasi bonorum sibi aliqua ex parte auctores excluderentur.] Hæc quidem Nyssen. Quibus subiicit ipsum, Iesu conspecto ad eius imitationem fuisse prouocatam. Sic is (inquit) qui Christum cernit aduersus hostes sese gerere nouit. Quoniam enim lenitatis præceptorem videbat, recordatus est legum ab eo latarum inimicos diligere iubentium, & benefacere odio persecuentibus, & pro hostilia facientibus orare. ita Nyssen. At S. August. non modò vult diuini præcepti memoriâ, pœnas ab inimicis deprecatum, verùm etiam recordatione eximie illius charitatis, quâ idem Christus pro sese crucifigentibus Patrem exorauit; quo loco eleganter sanè introducit Stephanum ita differentem, quamque multum inter sit factum suum inter & Christi, atque vtriusque mortem æqua lance pensantem.

Serm. 1.
de Sanctis.

Certè ego, inquit, patior, ego lapidor, in me sæuiunt, in me fremunt, sed ne statuas illis hoc peccatum, quia vt hoc dicam tibi, à te primo audiui. Ego seruus tuus patior, sed multum interest inter me & te; tu Dominus, ego seruus; tu magister, ego discipulus; tu creator ego, creatura; tu Deus, ego homo; multum interest inter peccatum istorum qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te: Quando ergo dixisti Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, pro magno peccato

cato

cato petisti, & me pro minimo petere docuisti, *ego patior in carne, illi non pereant in mente.*]

Et alibi; ô Domine si istos modò occideris inimicos, quos postea facies amicos? Hæc Serm. 4. de Sanctis.

Augustinus. Neque verò priora Christo sæcula (quod sanè est admirandum) huiusmodi vacasse virtutum exemplis credèdum est, eorum, inquam, qui suis hostibus diuinam conciliare clemètiã breuioribus etiã hisce precationibus contenderunt. Moyses (inquit

Chrysof.) de veteri testamento, quãdo inimicos amare non iubebatur, sed oculo pro Horr. de cruce & latrone.

oculo, dentem pro dente eruere, pro Iudæis à quibus & lapidatus & sæpiùs contemptus est sic orabat, *Aut dimitte eis hanc noxam aut dele me de libro vite.* Nihil Moyses peccasti, & cur particeps desideras esse supplicij? cur pœnæ coniunctus? cur tribulationi socius? cur effectus detrimenti consortium? quam ioconditatẽ (diceret ipse) quid beneficij, cum alij puniuntur, sentire possum? nec fructum meæ commoditatis agnosco cum tenentur alij laceratione supplicij, suffecerunt quidem ad emèdationem nostræ mentis exempla prolata, sed vt firmiùs corrigamur aliud quoque monstrabo.] Hæc Chrysofostomus. Quibus subiicit factũ Dauidis, Samuelis, B. Pauli (qui oprabat esse anathema pro fratribus suis) Stephani & Christi Domini. atq; ita concludit. Quam igitur veniam mereri po-

Q 3

teri-

terimus, si tantorum seruatorum de nouo ac veteri testamento non imitemur exempla. Ut pro nostris inimicis oremus?

Inr.
Reg.
cap. 2.

D. Gregorius egregie pensat illud Samuelis. Absit à me hoc peccatum in Domino, ut cessem orare pro vobis, id est, pro iis, qui se abiecerant ne regnaret super eos, in quæ verba ita ferè scribit. Ad charitatis verticem sublimatus vir sanctus non solum diligebat amicos, sed ipsos etiam amplectebatur inimicos, legis quidem veteris mandato instructus, sed nouæ gratiæ fulgoribus illustratus licentiam vetustatis euangelicæ precatatione reprehendit, quo nimirum in factò, nos nobiscum rationes facere cogimur. *Lucæ 6.* Hinc enim per euangelium iubetur. Diligite inimicos vestros, benefacite ijs qui oderunt vos, orate pro persecuentibus vos. Quantum ergo nunc inimici diligendi sunt, proque ijs orandum cum præcipimur, si tunc amari potuere cum odio haberi iubebantur. Quod postremum accipe de praua Scribarum Phariseorumque interpretatione legis.

Quæ quidem ideo à me fusiùs sunt disputata, quòd tam præclaræ actioni, cuiusmodi est precatio pro inimicorum salute, & incolunitate nulla par inueniri possit oratio. Nec verò arbitror vlli, persuadendæ virtuti vtiliùs operam poni quàm huic, quæ tam habeat

habeat raros sui cultores, quandoquidem non sit humanæ opis nobis infensos infestisque, beneuolentiâ, amore, benefactis, orationeque (quod hîc agimus) omni que officiorum genere prosequi. Accedat enim diuina quædam virtus necesse est, quæ naturæ imbecillitatem confirmet corroboretque, cum caro inimicum suum diligere non possit teste Chrysostomo, sed eò maxime paulò fuit longior de hac re instituendus sermo, quòd id nobis hoc quidem loco sit propositum, non vt aliquando tantum & rarius, sed vt continenter & in singulas horas imò frequentius, & quoties ad Deum aspiramus, inimicorum memores simus, vt respiscant à diaboli laqueis, & vt prosperè atque ex animi sententia eis cadant cædantque vniuersa: Hæc sunt (inquit ferè Nyssen) Christianorum arma, hæc iacula, (vnde & meritò iaculatoriæ preces ex nuncupatæ sunt, quibus id præstatur) quibus iniuriam vlciscendo pij viri facti sui exemplo legem vitæ sanciant. His (inquit Augustinus) diabolus vincitur, hinc victoriæ corona percipitur. His, teste Gregorio Sacrificium nostrum Deo gratum accidit: id namque solum accipit quod ante eius oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit.]

Hom.
13. in c.
5. Mart.

In Psal.
54.
3. parte
pastora-
lis ad-
moni-
tione
10.

Itaque si & diabolum vincere voles, Deoque imprimis carus esse, ei que facta tua,

Q 4 omnia

omnemque vitæ tuæ rationem probare; tibi imprimis hisce iaculatorijs assuescendum, frequenti que ad Deum accessu, eorum qui tibi aduersantur necessitates postulatæque eidem representanda.

Orat. de
S. Ste-
phano.

Cerne (verba sunt Nysseni) quibus armis iniuriam vlciscitur Magnus Stephanus. Attende quomodo tanquam sacerdos quidam iuxta legem spiritualem, puram hostiam immolans, non alienum, sed suum altaribus admouens corpus, & loco libaminis, sanguinem spargens, per sese Deum, quem in caelestibus aditis cernebat, delinquentibus placabat; vide quemadmodum oratione peccatum eorum, quod sceleratis manibus suis sanguinarij quasi exarabant, delebat.]

Sit tibi maiore quadam vi opus est, neque hoc adeò illustri facto permoueris: En tibi Christum Dominum, illum intuere; illum audi, non tam corporis aure quàm animi, audi inquam elata voce, quamquam mortem iam iamque imminente pro sese crucifigentibus appellantem hisce verbis Patrem, Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.

Ah pudeat te seruulum magis esse memorem iniuriarum, quàm sit Dominus tuus. Ille (vt superius Augustinus) pro magno peccato petit, tu nec pro minimo petere acquiescis, an nõ multum interest inter peccatum istorum, qui

qui tibi fortè iniurii sunt & eorū, qui crucifixerunt illum? Si hæc fiunt à Domino maiestatis in grauissimis iniurijs, immani que se crucifigentium parricidio, quid à te in minoribus tuis, vmbri que ferè tantum iniuriarum, fieri par est? A te inquam vili terræ puluisculo, terræ filio, terra putredine, infernititione, quem quidem millies promeritus es? omni igitur simultate deposita, condonata que iniuriâ earum auctoribus frequētissimè bene precare, eos que sincere, & sine fūco Deo imprimis commendatos habe; ma cte virtute.

Et sanè Societati Iesu B. Ignatij præscripto Part. 10. constit. litter. B. solemne est, creberrimas fundere preces pro sibi quacumque tandem ratione aduersantibus: cuius quidem tam piæ exercitationis ne vlllo vniquam tempore vsūm extinguat obliuio, eius sacrâ illâ quæ inter cibum adhibetur lectione refricatur in singulos mēses memoria. Quod idem vtinam piorum omnium consuetudine, institutō que esset receptum. Nec abs re fuerit, si quotiescumque interdū nouam inis actionem grauiorem, eam que; repræsentas Diuinæ maiestati, precari que; vt sit ad maiorem eius gloriam, eam ipsam velis hostibus tuis prodesse, ad eos que eius fructum vniuersum cum impetrationis, tum satisfactionis permanare. Atque adeò si de Dei Optimi Maximi liberalitate, benefi-

Q5

cen-

248 DE ORAT. IACVL. LIB. II.
centiaque quam optimè vis mereri, me-
quidem auctore cum iisdem vniuersa tua
merita bonorumque operum fructum com-
municabis, vt in eo percipiendo pari te-
cum sint iure, paremque tecum eius portio-
nem, facta ex æquo, & bono diuisione inte-
grè sortiantur. Hæc nimirum est ratio sibi
Deum conciliandi deuinciendi, obstrin-
gendi, neque illum existimo aut aliâ vllâ re
capi magis, aut efficacius ad quiduis largi-
endum permoueri, quàm huiuscemodi tam
explorato amoris aduersus inimicos argu-
mento.

DE